

***Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z terenu Gminy łubniany
na lata 2012- 2032***

Program jest spójny z Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032

Opracowanie: Eugenia Zawadzka

łUBNIANY, listopad 2011 r.

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	3
2. Ogólna charakterystyka Gminy Łubniany	6
2.1. Położenie administracyjne Gminy	6
2.2. Położenie geograficzne, rzeźba terenu, krajobraz	8
2.3. Zagospodarowanie terenu	8
2.4. Warunki hydrogeologiczne	9
2.5. Hydrografia	9
2.6. Społeczność lokalna	10
2.7. Charakterystyka pozarolniczego sektora gospodarczego	10
2.8. Transport i komunikacja	11
2.9. Zaopatrzenie w wodę	11
2.10. Odprowadzanie ścieków	12
2.11. Zabytki architektury i stanowiska archeologiczne	12
2.12. Turystyka i rekreacja	14
2.13. Strategia i wizja rozwoju Gminy	14
3. Diagnoza stanu	15
3.1. Rakotwórczość azbestu	15
3.2. Ilość wyrobów zawierających azbest	16
3.3. Stan zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestu, a ryzyko następstw zdrowotnych	16
3.4. Powiązania gminnego Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z realizacją celów strategicznych dokumentów powiązanych	17
4. Cel i zadania gminnego PROGRAMU	19
4.1. Cel Programu	19
4.2. Zadania Programu	19
4.3. Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest występujących w gminie Łubniany	20
4.4. Korozja powierzchni płyt azbestowych i emisja włókien azbestu	20
5. Cele, zadania i finansowanie Programu w powiązaniu z Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 (POKzA)	21
5.1. Cele	21
5.2. Zadania Programu	23
5.3. Finansowanie usuwania azbestu	23
5.4. Finansowanie Gminnego Programu w województwie opolskim	24
6. Koordynacja i monitoring	28
7. Wyniki inwentaryzacji i możliwości utylizacji odpadów zawierających azbest	30
8. Procedury bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest	35
9. Podsumowanie	46
10. Literatura	47
11. Załączniki	48

1. Wprowadzenie

Azbest¹ jest nazwą handlową włóknistych minerałów. Azbesty (6 odmian), niezależnie od różnic chemicznych i wynikających z budowy krystalicznej, są minerałami naturalnie występującymi w przyrodzie. Ich występowanie jest dość powszechne, ale tylko w niektórych miejscach na kuli ziemskiej azbest był i jeszcze jest eksploatowany na skalę przemysłową. Pod względem chemicznym azbesty są uwodnionymi krzemianami metali, zawierającymi w swoim składzie magnez, sód, wapń lub żelazo.

Na teren Polski sprowadzono po 1945 r. ok. 2 mln ton azbestu. Był to głównie azbest chryzotylowy importowany z byłego Związku Radzieckiego, a także azbest krokidolitowy z Afryki Południowej. Szacuje się, że 85% tego azbestu zużyte zostało do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych, zwłaszcza płyt płaskich i falistych. Produkcja tych płyt w Polsce rozpoczęła się w 1907 r., szybko wzrastała po roku 1950 r. i trwała do 28 września 1998 r.

Azbest znany jest od kilku tysięcy lat. Szerokie jego zastosowanie nastąpiło w okresie ostatnich 100 lat. Azbest stosowano w produkcji około 3000 wyrobów przemysłowych, głównie do produkcji wyrobów budowlanych, szczególnie płyt dachowych i elewacyjnych, a także do produkcji rur, kształtek do kanałów wentylacyjnych, instalacyjnych, wyrobów tekstylnych, mas ogniotrwałych i uszczelniających. Z uwagi na swoje niewątpliwe zalety, jak odporność na wysokie i niskie temperatury, działanie substancji żrących, elastyczność, dobre właściwości mechaniczne, odporność na wodę morską, wytrzymałość na rozciąganie i zgniatanie, wykorzystywany był jako cenny surowiec również w Polsce. Oszacowano, że w 2000 r. na terenie kraju znajdowało się ponad 15 milionów ton wyrobów zawierających azbest, **w większości na terenach wiejskich.**

Dopiero w latach 80-tych ubiegłego wieku, azbest uznany został za jeden z najbardziej rozpowszechnionych czynników rakotwórczych w środowisku. Poszczególne państwa Unii Europejskiej, jak i inne, w tym USA, Kanada i Japonia już w ubiegłym wieku, zakazały stosowania azbestu bądź ograniczyły lub zabroniły obrotu materiałami zawierającymi azbest oraz importu takich materiałów na swój obszar celny.

W Polsce ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest rozwiązała problemy związane z produkcją wyrobów zawierających azbest, wprowadzaniem na terytorium Rzeczypospolitej Polski azbestu i wyrobów zawierających azbest oraz ich obrotem. Ustawa zapobiegła dalszemu stosowaniu i wytwarzaniu wyrobów zawierających azbest, ale pozostały nadal problemy obecności w środowisku ogromnych ilości wyrobów azbestowo-cementowych, które ulegając degradacji stanowią źródło ciągłej emisji **włókien azbestu** do powietrza.

Dalsze bezpieczne użytkowanie i usuwanie wyrobów zawierających azbest stosowanych od wielu, wielu lat na terenie kraju i gminy musi być prowadzone zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi i odpowiednimi procedurami tak, aby proces nie stanowił zagrożenia zdrowia zarówno osób wykonujących te prace, mieszkańców, jak również nie stanowił zagrożenia dla środowiska.

W celu:

- ⇒ sukcesywnego bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Polski, szczególnie z budownictwa,
- ⇒ minimalizacji negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- ⇒ oraz likwidacji szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko,

¹ Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych, Warszawa 2008 r. www.mg.gov.pl/NR/rdonlyres/1BC0EF2E-E2BC-4792-AD1E-A9476E4C4E5D/53037/PoradnikdlaUzytkownikowWyrobowAzbestowych.pdf

opracowano „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, stosowanych na terytorium Polski w latach 2002-2032”, przyjęty przez Radę Ministrów RP w dniu 14 maja 2002 r.

Program powstał w wyniku:

- ⇒ przyjęcia przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Rezolucji z dnia 19 czerwca 1997 r. – w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki (M.P. nr 38, poz. 373 – obecnie uznana za uchyloną), w której Rada Ministrów została wezwana m.in. do opracowania programu zmierzającego do wycofywania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski,
- ⇒ realizacji ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (T.J. Dz. U. z 2004 r. nr 3, poz. 20, z późn. zm.) oraz przepisów wykonawczych do tej ustawy,
- ⇒ potrzeby oczyszczenia kraju z azbestu oraz wyrobów zawierających azbest.

Realizacja tego „Programu...”, koordynowana przez Ministerstwo Gospodarki, wymagała i nadal wymaga zaangażowania i współpracy wielu organów państwowych, jednostek samorządu terytorialnego, licznych instytucji, a także całego społeczeństwa.

Realizacja „Programu...” została zaplanowana na lata 2003-2032, głównie z uwagi na wieloletnią trwałość płyt azbestowo-cementowych i innych wyrobów zawierających azbest stosowanych w budownictwie (minimum 30 lat), dużą ilość tych wyrobów, wysokie koszty ich usuwania.

W 2000 r. na terenie Polski znajdowało się ok. 15 500 tys. ton wyrobów zawierających azbest (w tym 85% w budownictwie). Wielkość ta została określona na podstawie danych statystycznych, produkcji, importu i dystrybucji wyrobów zawierających azbest oraz przyjętych wskaźników ich zużycia. Największe nagromadzenie wyrobów azbestowych występowało na terenie województwa mazowieckiego – ok. 3 mln ton, województwa lubelskiego – ok. 2 mln ton. Na terenie województw: łódzkiego, wielkopolskiego, podlaskiego i małopolskiego – nagromadzonych było po ok. 1 mln ton, a województwach: **opolskim i lubuskim – poniżej 330 tys. ton.**

Wyróżnia się dwie klasy wyrobów azbestowych – w zależności od zawartości azbestu, stosowanego spoiwa oraz gęstości objętościowej.

Klasa I („miękkie”) obejmuje wyroby o gęstości mniejszej od 1000 kg/m³, zawierające powyżej 20% azbestu. W tej grupie najczęściej stosowane były wyroby tekstylne, używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury, masy azbestowe natryskowe.

Klasa II („twarde”) obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m³, zawierające poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane. W grupie najbardziej rozpowszechnione są **płyty azbestowo - cementowe faliste oraz płyty „karo” stosowane jako pokrycia dachowe i elewacje zewnętrzne.** Płyty płaskie wykorzystywane były jako elewacje zewnętrzne, ściany osłonowe, ściany działowe, osłony ścian przewodów windowych, szybów wentylacyjnych i instalacyjnych w budownictwie wielokondygnacyjnym. W mniejszych ilościach stosowano rury, w instalacjach wodociągowych i kanalizacyjnych, a także jako przewody kominowe i zsypy.

Po 7 latach realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, opracowany został nowy pod zmienioną nazwą „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” stanowiący załącznik do uchwały Nr 39/2010 Rady Ministrów z 15 marca 2010 r. (Warszawa, 2010).

„Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” (2010) **zastępuje** dotychczasowy "Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski",

przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r., ale generalnie utrzymuje on dotychczasowe cele ale i określa nowe zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z azbestu.

Celem „ Programu.....” jest stopniowa eliminacja azbestu z otoczenia człowieka i prawidłowe jego unieszkodliwianie co ma spowodować redukcję niekorzystnego oddziaływania na środowisko oraz negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców.

Do osiągnięcia wyznaczonych celów przyczyni się realizacja następujących zadań:

1. Inwentaryzacja ilości i jakości wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy, określenie stopnia pilności usunięcia poszczególnych elementów,
2. wyznaczenie bezpiecznych sposobów usuwania i unieszkodliwiania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
3. działalność edukacyjna i proekologiczna,
4. pozyskanie zewnętrznych środków finansowych z dostępnych funduszy na realizację programu,
5. monitoring i ocena stopnia realizacji prac związanych z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest.

W Polsce (w tym również na terenie gminy Łubniany) ogromną większość obiektów z wyrobami zawierającymi azbest stanowią obiekty budownictwa jednorodzinnego w miastach i na wsi, a także znajdujące się tam budynki gospodarczo-inwentarskie, różne budynki tymczasowe, jak np. obiekty ogródkowe itp. Tak więc w większości przypadków to właściciele są użytkownikami wyrobów zawierających azbest.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi

Użytkownikiem wyrobów zawierających azbest jest każda osoba fizyczna lub prawna użytkująca przedmiot lub obiekt, pomieszczenie lub przestrzeń, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest. Ponieważ azbest jest substancją rakotwórczą, uznaną powszechnie za wysoce szkodliwą dla zdrowia, to posiadanie prawa własności obiektów lub przestrzeni zawierających tę substancję rodzi zawsze szczególne obowiązki prawne dla właścicieli, a także dla tych użytkowników, na których te obowiązki zostały przeniesione w drodze prawnej (np. dzierżawy wieczystej).

Opracowanie Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Łubniany jest konsekwencją zapisów „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” i jednocześnie stanowi niezbędne narzędzie do udzielenia pomocy mieszkańcom Gminy - użytkownikom **wyrobów** zawierających azbest w wypełnieniu ich prawnych obowiązków .

Szczegółowe zadania dla samorządu gminy zostały określone w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” w rozdziale 4. Koordynacja i monitoring. w podpunkcie 4.3. Kompetencje oraz współpraca poszczególnych organów administracji publicznej.

Zadania samorządu gminnego

Dla samorządu gminnego wyznaczono niżej wymienione zadania polegające na:

1. gromadzeniu przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego [www.bazaazbestowa.pl];
2. przygotowywaniu i aktualizacji programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;

3. organizowaniu szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
4. organizowaniu usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w gminnym Programie usuwania wyrobów zawierających azbest;
5. inspirowaniu właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
6. współpracy z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
7. współpracy z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
8. współpracy z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu;
9. współpracy z organami kontrolnymi (inspekcją sanitarną, inspekcją pracy, inspekcją nadzoru budowlanego, inspekcją ochrony środowiska);
10. współpracy z samorządem powiatowym.

2. Ogólna charakterystyka Gminy Łubniany²

Mapka: Położenie Gminy Łubniany na tle powiatu opolskiego

2.1 Położenie administracyjne Gminy

Gmina Łubniany, której powierzchnia wynosi 12 541 ha, położona jest w centralnej części województwa opolskiego. Od zachodu graniczy z gminą Dobrzeń Wielki, od wschodu z gminą Turawa, a od północnego wschodu z gminą Lasowice Wielkie, od północy z gminą Murów, a od południa z miastem Opole. Gminę Łubniany tworzy jedenaście sołectw i dwa przysiółki. Sołectwa wchodzące w skład gminy to: Kępa, Luboszyce, Kolanowice, Biadacz, Masów, Łubniany, Brynica, Dąbrówka Łubniańska, Jełowa, Grabie, Kobyłno.

² Plan Gospodarki Odpadami –Aktualizacja, Opole 2009 r

Mapka: Gmina Łubniany w podziale na sołectwa

Gminę Łubniany tworzy 11 sołectw:

1. Kępa - wieś położona jest na południowym krańcu gminy. Jej granice wyznaczają rzeki Swornica i Jemielnica,
2. Luboszyce - wieś leży pomiędzy rzekami Jemielnicą a Małą Panwią,
3. Biadacz - położona na południe od Łubnian. Wieś Biadacz leży na trasie z Opoła do siedziby gminy. Sąsiaduje z Masowem i Luboszycami,
4. Kolanowice – wieś w sąsiedztwie Luboszyc,
5. Masów – wieś od strony południowej przylega bezpośrednio do Łubnian,
6. Brynica (z przysiółkiem Surowina) - wieś położona jest na zachodnim krańcu gminy,
7. Łubniany - druga co do wielkości ze względu na zaludnienie i czwarta obszarowo miejscowość w gminie, siedziba gminnej administracji samorządowej (Urzędu Gminy Łubniany),
8. Dąbrówka Łubniańska (z przysiółkiem Kosowce) - wieś leży w bezpośrednim sąsiedztwie Łubnian,
9. Jełowa - największa wieś pod względem zaludnienia i zabudowy na terenie gminy. Leży przy ważnej trasie Opole – Kluczbork (droga krajowa nr 45),
10. Grable - wieś leży na północy gminy obok trasy Opole – Kluczbork, między Jełową a Kobylnem. Jest najmniejszą wsią w gminie pod względem zaludnienia i zabudowy,
11. Kobylno - Wieś stanowi najbardziej wysunięty na wschód zakątek gminy Łubniany.

Liczba budynków w podziale na miejscowości w Gminie Łubniany (2011r.)

1. Kobylno	57
2. Dąbrówka Łubniańska	180
3. Masów	100
4. Kępa	331

5. Łubniany	502
6. Kolanowice	186
7. Biadacz	203
8. Luboszyce	592
9. Grabie	37
10. Brynica	400
11. Jełowa	487

Razem 3075

2.2. Położenie geograficzne, rzeźba terenu, krajobraz

Teren Gminy Łubniany leży w zasięgu dwóch jednostek strukturalnych:

- ⇒ Monokliny Przedsudeckiej, obejmującej większą część gminy,
- ⇒ Depresji Śląsko-Opolskiej, jej niewielki fragment występuje przy południowej granicy gminy we wsi Kępa.

Głębokie podłoże tego terenu budują skały paleozoiku. Sfałdowane utwory karbońskie (piaskowce, łupki) znajdują się na głębokości ok. 500 - 600 m. Nad nimi zalegają utwory triasu (Monoklina Przedsudecka) lub triasu i górnej kredy (Depresja Śląsko-Opolska).

Utwory triasowe leżące najwyżej to osady triasu górnego powstałe w płytkich zbiornikach wodnych. Utwory kajpru (iłowowce, łupki, mułowce, wapienie i dolomity), występują miejscami razem z retykiem (czerwone i pstre iłowce z przewarstwieniami piaskowców, wapieni, margli i dolomitów). Zalegają one, w obrębie Monokliny Przedsudeckiej, na głębokości ok. 15-60 m.

Górną kredę reprezentują utwory geologiczne cenomanu (piaskowce, margle piaszczyste i wapienie piaszczyste). Starsze utwory zostały przykryte osadową pokrywą kenozoiczną. Na części terenu gminy (okolice Luboszyca, Biadacza, Masowa, Łubnian i Kobylna) utwory czwartorzędowe zalegają bezpośrednio na utworach triasowych. Natomiast na pozostałym obszarze starsze utwory zostały przykryte osadami środkowego i górnego miocenu (trzeciorzęd), a dopiero później pokrywą czwartorzędową. Osady miocenne o miąższości kilkunastu metrów to głównie: iły zielone i brunatne, mułki i piaski, soczewki węgla brunatnych, a podrzędnie żwiry serii poznańskiej.

Czwartorzęd reprezentowany jest przez utwory:

- ⇒ plejstocenne, piaski i żwiry: wodnolodowcowe zlodowacenia środkowopolskiego (na północ od Małej Panwi), tarasów pradolinnych (budujące terasę nadzalewową Małej Panwi) oraz gliny zwałowe moreny dennej,
- ⇒ holocenne, tworzące współcześnie osady rzeczne w postaci żwirów i piasków rzecznych, namułów, torfów i mad (na terasach zalewowych rzek).

W okresie przejściowym między plejstocenem, a holocenem miały miejsce eoliczne procesy wydmotwórcze. Podłożem i materiałem do ich budowy były przeważnie piaski moreny dennej i piaszczyste terasy. Obszary wydmowe w postaci ciągów pagórków występują w północnej części gminy.

2.3. Zagospodarowanie terenu

Struktura użytkowania gruntów w gminie przedstawia się następująco:

⇒ **użytki rolne** – 5 356 ha (42,7 % ogólnej powierzchni gminy), w tym:

- grunty orne – 3 73 ha,
- sady - 7,8 ha,
- łąki trwałe – 1 010 ha,
- pastwiska trwałe – 81 ha,

⇒ **użytki leśne** i grunty zadrzewione – 138 ha (1,11 % ogólnej powierzchni gminy), w tym:

⇒ **pozostałe grunty** (gospodarstwa indywidualne) – 243 ha (1,8 % ogólnej powierzchni gminy).

Klasy bonitacyjne użytków rolnych określają jakość użytku rolnego pod względem jego przydatności do produkcji rolniczej. Klasa I określa najwyższą wartość rolniczą, a klasa VI najniższą. Na terenie gminy nie występują gleby o klasach bonitacyjnych I i II.

Udział w strukturze gruntów ornych Gminy Łubniany kształtuje się następująco:

- klasa I i II: nie występują
- klasa III a i III b – 5 %,
- klasa IV a i IV b – 31 %,
- klasa V i VI – 64 %,

Udział klas bonitacyjnych w strukturze łąk kształtuje się następująco:

- klasa III – 8 %,
- klasa IV – 53 %,
- klasa V – 37 %,
- klasa VI – 2

2.4. Warunki hydrogeologiczne

Na terenie gminy występuje czwartorzędowy, użytkowy poziom wodonośny. Składa się on z 2 warstw:

- ⇒ pierwsza warstwa występuje w części przypowierzchniowej (0,7 – 10 m p.p.t), jest ona związana z utworami piaszczysto-żwirowymi pochodzenia rzeczno, wodnolodowcowego i lodowcowego, nie czerpana ze względu na niebezpieczeństwo zanieczyszczenia,
- ⇒ druga, występuje na głębokości 20 – 30 m p.p.t. związana jest głównie z obszarami dolin kopalnych (Małej Panwi, fragment zbiornika Knieja – Lasowice) poziom ten tworzą osady żwirowo-piaszczyste.

Na obszarze Gminy Łubniany w jej południowych krańcach (okolice Biadacza, Luboszyca, Kępy) zalegają wody dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych: GZWP 334, Dolina kopalna Małej Panwi oraz GZWP 336, Niecka Opolska. Oba obszary proponowane są do objęcia ich Obszarami najwyższej ochrony (ONO). Ponadto południowa część całej gminy pokrywa się z obszarem Zbiornika Krapkowice – Strzelce Opolskie GZWP 335, zaliczanego do obszaru wysokiej ochrony (OWO).

2.5. Hydrografia

Gmina Łubniany położona jest w dorzeczu rzeki Odry. Głównymi ciekami przepływającymi przez teren Gminy są Mała Panew - prawy dopływ Odry i Brynica - dopływ Stobrawy wpadającej bezpośrednio do rzeki Odry, Jemielnica oraz Swornica. Istniejąca sieć rzeczna na obszarze Gminy jest stosunkowo bogata. Oprócz wymienionych przez obszar Gminy przepływa szereg płytkich, ale rozległych bezimiennych potoków i strumieni wodnych tworzących w kilku miejscach podmokłe tereny a także gęstą sieć odwadniających rowów melioracyjnych. Wszystkie rzeki płyną ze wschodu na zachód zgodnie z nachyleniem terenu. Uzupełnieniem sieci rzecznej są niewielkie sztuczne zbiorniki wodne utworzone na Brynicy i jej dopływach oraz małe zbiorniki na terenach leśnych pochodzenia antropogenicznego.

Mała Panew - jest największym ciekim gminy, mającym znaczny wpływ na kształtowanie stosunków wodnych i warunków klimatycznych przyległych terenów. Przepływa ona przez południową część gminy w okolicach Kolanowic, Biadacza i Luboszyca.

Swornica - niewielki jej odcinek stanowi południową granicę gminy koło Kępy. Jej wody mieszczą się w II i III klasie czystości dla przeciętnego stanu zanieczyszczeń. Docelowo powinna prowadzić wody I klasowe.

Jemielnica - jej krótki odcinek znajduje się w południowej części gminy pomiędzy Kępą i Luboszcami. Pod względem czystości wód mieści się w II i III klasie dla przeciętnych stężeń zanieczyszczeń. Docelowo stan jej czystości powinien odpowiadać I klasie czystości.

Brynica - bierze swój początek na gruntach Gminy Turawa, a bieg kończy w wodach Stobrawy. Ciek ten wpływa na teren Gminy Łubniany w okolicach Jełowej i płynie w sąsiedztwie Dąbrówki Łubniańskiej i Brynicy. Jej wody nie odpowiadają normom III klasy ponieważ zawierają ponadnormatywne stężenia fosforu ogólnego. Docelowo stan jej czystości powinien odpowiadać I klasie czystości wód.

Uzupełnieniem sieci rzecznej są niewielkie sztuczne zbiorniki wodne utworzone na Brynicy i jej dopływach oraz małe zbiorniki na terenach leśnych pochodzenia antropogenicznego.

2.6. Społeczność lokalna³

Gminę Łubniany zamieszkuje 9 439 osób, przy faktycznym stanie zameldowania 9412 osób (stan na 31 grudnia 2010 r.). Gęstość zaludnienia w Gminie Łubniany wynosi 75 osób/km², co pod tym względem plasuje gminę na 25 miejscu w województwie.

Struktura płci ludności Gminy Łubniany charakteryzuje się liczebną przewagą kobiet, które stanowią 52% ogółu mieszkańców. Jest to zgodne z tendencjami województwa opolskiego i Polski, gdzie liczebną przewagą stanowią kobiety.

Z zestawienia bazy LBD na dzień **18.07.2011 r.** gminę zamieszkuje **9 261**.

2.7. Charakterystyka pozarolniczego sektora gospodarczego³

Z końcem 2010r. na terenie Gminy Łubniany wpisanych do rejestru REGON było łącznie 858 podmiotów gospodarki narodowej, z czego w ramach sektora prywatnego działały 843 podmioty. Na przestrzeni ostatnich lat zauważyć można stały wzrost liczby podmiotów działających w ramach sektora prywatnego, w ramach którego odnotowuje się największy wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Trend wzrostowy jest naturalnie bardzo pożądany, zwłaszcza, jeżeli dotyczy małych firm, być może nie zatrudniających wielu osób, ale stanowiących podstawę gospodarki.

[Według danych GUS, stan na dzień 31.12.2007 r., na terenie gminy zarejestrowanych było 733 podmioty gospodarcze, w tym: w sektorze publicznym 15 podmiotów i w sektorze prywatnym 718 podmiotów gospodarczych].

Wiodący przedsiębiorcy Gminy Łubniany:

1. „RUDATOM” usługi sprzętowe – Kępa,
2. „JAL” wytwórnia serów sp.j. – Kępa,
3. „SUKCES” wytwórnia mebli – Kępa,
4. „WODNICKI” piekarnia – Kępa,
5. „ZOF-MAR” art. budowlane – Kępa,
6. „AUTO – CZOK” pomoc drogowa, mechanika pojazdowa – Kępa,
7. „PAMAS” usługi transportowe – Łubniany,
8. „Łubniańskie Kominki” – Łubniany,

³ Projekt Strategii Rozwoju Gminy na lata 2011-2020 listopad 2011 - www.lubniany.pl

9. Przedsiębiorstwo Przemysłu Włókienniczego " OPOLTEX " - Łubniany,
10. „Stolarstwo” – Łubniany,
11. „OKNO DREW” Sp. J. – Brynica,
12. „TARTAK SOCHOR” Sp. J. – Brynica,
13. „BALS” Sp. z o.o. produkcja osprzętu i urządzeń elektro - energetycznych – Brynica,
14. „Przedsiębiorstwo „WEGA” – Brynica,
15. „STEGU” wyrób płytek – Jełowa,
16. P.P.H. BAMARPOL” sp.j. – producent żaluzji wewnętrznych Jełowa,
17. „PALISADA” wyroby z drewna – Jełowa,
18. „Sypa Inter trans” – transport – Jełowa,
19. „ECOKOM” Spółka z o.o. Przedsiębiorstwo Inżynierii Komunalnej – Luboszyce,
20. Zakład Stolarki budowlanej Fila Jerzy – Dąbrówka Łubniańska,
21. SCHODY DREWNIANE” – Dąbrówka Łubniańska,

2.8. Transport i komunikacja

Jednym z podstawowych czynników warunkujących rozwój społeczno – gospodarczy Gminy Łubniany jest dostępność i funkcjonalność układów transportowych. Powiązania komunikacyjne międzygminne, a także z miastem wojewódzkim - Opolem są korzystne. Głównymi elementami układu komunikacyjnego są:

- droga krajowa - Nr 45, Opole – Łódź o znaczeniu międzyregionalnym
- droga wojewódzka - Nr 461 Kup – Jełowa,
- drogi powiatowe:
 - ⇒ Nr 27 333 Jełowa - Tuły;
 - ⇒ Nr 27 702 Brynica - Czarnowąsy;
 - ⇒ Nr 27 703 Opole - Łubniany;
 - ⇒ Nr 27 722 Dąbrówka Łubniańska - Zagwizdzie;
 - ⇒ Nr 27 725 Masów - Świerkle - Dobrzeń Wielki;
 - ⇒ Nr 27 726 Turawa - Łubniany;
 - ⇒ Nr 27 727 Kolanowice - Łubniany;
 - ⇒ Nr 27 728 Kolanowice - Luboszyce;
 - ⇒ Nr 27 743 Grabie - Kobyłno;
 - ⇒ Nr 27 765 Biadacz - Czarnowąsy;
- drogi gminne o długości 121 km;
- węzeł kolejowy:
 - ⇒ Nr 293 Jełowa - Kluczbork – czynna,
 - ⇒ Nr 301 Opole Gł. - Jełowa - Namysłów – nieczynna

2.9. Zaopatrzenie w wodę

Gmina Łubniany posiada centralny system zaopatrzenia w wodę. Wszystkie wsie gminy są wyposażone w sieć wodociągową, wybudowaną w latach 1993 - 1998. Tworzy ona dwa oddzielnie funkcjonujące wodociągi grupowe :

- wodociąg „Północ” - zasilany z ujęcia Kobyłno - Niwa, obsługujący miejscowości: Kobyłno, Grabie, Jełowa, Dąbrówka Łubniańska, Brynica, Łubniany, Masów;
- wodociąg "Południe" - zasilany z sieci wodociągowej miasta Opola obsługujący miejscowości Kępa, Luboszyce, Kolanowice, Biadacz.

Całkowita długość sieci wodociągowej (wybudowanej z rur PCV o średnicy od 90 mm – 220 mm), wynosi 116,8 km. Właścicielem wodociągów jest Urząd Gminy w Łubnianach, zaś od 2004 roku ich eksploatatorem jest firma "ECOKOM" Sp. z o.o. Luboszyce.

2.10. Odprowadzanie ścieków

Na rok 2009 została skanalizowana tylko część terenu Gminy Łubniany, dalszy etap budowy kanalizacji jest przewidziany na kolejne lata. Ilość zbiorników bezodpływowych na terenie Gminy Łubniany kształtuje się na poziomie 1 852.

Ścieki z obszaru Gminy są odprowadzane do 2 oczyszczalni ścieków:

- oczyszczalnia ścieków w Kotorzu Małym (gm. Turawa), która obsługuje miejscowości Jełowa, docelowo będą również odprowadzane ścieki z miejscowości Kolanowice, Masów, Łubniany, Dąbrówka Łubniańska;
- oczyszczalnia w Opolu – obsługuje miejscowości Kępa, Luboszyce, Biadacz.

Ścieki z miejscowości Brynica będą docelowo odprowadzane do oczyszczalni ścieków w Gminie Dobrzeń Wielki.

Skanalizowanie poszczególnych miejscowości – wyrażone procentowo - w Gminie Łubniany przedstawia się następująco:

- Kępa - 95 %,
- Luboszyce - 90 %,
- Kolanowice - 27 %,
- Biadacz - 95 %,
- Masów - 0 %,
- Łubniany - 0 %,
- Brynica - 48 %,
- Dąbrówka Łubniańska - 0 %,
- Jełowa - 40 %,
- Grabie - 0 %,
- Kobylno - 0 %,

2.11. Zabytki architektury i stanowiska archeologiczne

Na terenie Gminy Łubniany znajdują się nieruchomości objęte ochroną prawną na podstawie przepisów o ochronie zabytków. Najcenniejsze nieruchomości posiadają wpis do rejestru zabytków prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Opolu.

Ochroną prawną objęte są w szczególności następujące obiekty:

- **Biadacz** :
 - Kapliczka - dzwonnica, murowana pocz. XIX w., ul. Polna,
- **Brynica** :
 - Kościół parafialny p.w. Św. Szczepana, murowany 1903 r. nr rej. 642/59,
 - Kapliczka murowana, XIX w. z ludową rzeźbą NMP, nr rej. 643/59,
 - Plebania, murowana, I ćw. XIX w., ul. Powstańców Śl.,
 - Cmentarz katolicki, k. XIX w.,
 - Ogrodzenie cmentarza z bramami, murowane, k. XIX w.,
 - Szkoła, murowana, pocz. XX w., ul. Powstańców Śl. 47,
 - Sklep (dawny), murowany k. XIX w., ul. Powstańców Śl. 56,
 - Dom mieszkalny, murowany, 1855 r. ul. Powstańców Śl. 11,
 - Dom mieszkalny, murowany, 1858 r. ul. Powstańców Śl. 13,
 - Dom mieszkalny, murowany, koniec XIX w. , ul. Powstańców Śl. 34,
 - Dom mieszkalny, murowany, koniec XIX w., ul. Powstańców Śl. 36,
 - Dom mieszkalny, murowany, 1872 r. ul. Powstańców Śl. 59.

- **Dąbrówka łubniańska :**

- kaplica dzwonnica ul. Opolska 53, murowana 1872 r.,
- kaplica - Studzionka w lesie w kierunku pn.-zach. od wsi pocz. XIX w.,
- dom mieszkalny murowany, k. XIX w., ul. Oleska 22 - znacznie przebudowany,
- dom mieszkalny, murowany 1863 r. ul. Oleska 67,
- dom mieszkalny, murowany k. XIX w. ul. Oleska 71,
- spichlerz murowano - drewniany XVIII/XIX w. ul. Oleska 30, nr rej. 1793/66
- spichlerz murowano - drewniany XVIII/XIX w. ul. Oleska 67, nr rej. 1794/66

- **Grabie:**

- Kościół ewangelicki, murowany, k. XIX w.,
- Stodoła drewniana, k. XIX w, posesja nr 7,.

- **Kępa:**

- Kapliczka murowana, I połowa XIX w. ul. Luboszycka,
- Kapliczka murowana, poł. XIX w. ul. Opolska 9,
- Kapliczka murowana, k. XIX w. ul. Opolska 14,
- dom mieszkalny, murowany, k. XIX w. ul. Polna 3,
- dom mieszkalny, 1884 r. ul. Polna 9,
- dom mieszkalny, murowany k. XIX w. ul. Opolska 7,
- dom mieszkalny, murowany k. XIX w. ul. Opolska 9,
- dom mieszkalny, murowany k. XIX w. ul. Opolska 12,
- dom mieszkalny, murowany k. XIX w. ul. Opolska 16,
- dom mieszkalny, murowany k. XIX w. ul. Opolska 18,
- dom mieszkalny, murowany 1888 r. ul. Opolska 20,
- budynek gospodarczy, murowany k. XIX w. ul. Opolska 16.

- **Kobyłno:**

- kościół filialny p.w. św. Mateusza, murowany, wzniesiony z fundacji Gaschinów 1789 – 1799 r. nr rej. 1228/66.

- **Kolanowice:**

- kościół filialny p.w. św. Barbary, drewniany, wzniesiony w Opolu w 1678 r. W 1812 r. przeniesiony do Kolanowic - nr rej. 759/64,

- **Jełowa:**

- kościół parafialny p.w. św. Bartłomieja, murowany 1751 r.,
- brama cmentarza k. XIX w.
- dom mieszkalny, posesja nr 9, murowany XIX/XX w.

- **Luboszyce:**

- kościół parafialny p.w. św. Antoniego, murowany, 1926 r.,
- kapliczka dzwonnica, murowana, IIp. XIX w.,
- cmentarz katolicki pocz. XX w.,
- kaplica cmentarna, murowana I ćw. XX w.,
- dom mieszkalny, murowany 1883 r. ul. Rolna 3,
- dom mieszkalny, murowany k. XIX w. ul. Rolna 11,
- dom mieszkalny, murowany k. XIX w. ul. Rolna 15.

- **Łubniany:**

- kościół parafialny p.w. św. Piotra i Pawła, murowany, 1872 r.,
- plebania przy kościele, murowana, 1881 r.,
- kaplica - dzwonnica, murowana, pocz. XIX w. ul. Brynicka,
- dom mieszkalny, murowany, 1909r. ul. Opolska 13,
- dom mieszkalny, murowany, pocz. XX w. ul. Opolska 23,
- dom mieszkalny, murowany, k. XIX w. ul. Opolska 32,
- dom mieszkalny, murowany, k. XIX w. ul. Opolska 36,
- dom mieszkalny, murowany, k. XIX w. ul. Opolska 42,

- dom mieszkalny, murowany, k. XIX w. ul. Opolska 44,
- dom mieszkalny, murowany, k. XIX w. ul. Osowska 45 - ruina,
- stodoła, ściany szachulcowe, XIX/XX w. ul. Opolska 21.

- **Masów:**

- kaplica - dzwonnica, murowana k. XIX w. ul. Opolska 58,
- kaplica, murowana, pocz. XX w. ul. Opolska 53,
- dom mieszkalny, murowany k. XIX w. ul. Opolska 33,
- dom mieszkalny, murowany k. XIX w. ul. Opolska 58.

Walory kulturowe chronione są prawem miejscowym przez ustanowienie stref ochrony konserwatorskiej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. W strefie „A” (ściślej ochrony konserwatorskiej wokół obiektów wpisanych do rejestru zabytków) zakłada się bezwzględny priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich nad względami wynikającymi z działalności inwestycyjnej, gospodarczej i usługowej. Działania konserwatorskie w strefie „A” zmierzają do zachowania i uczynienia historycznego układu przestrzennego oraz do konserwacji jego głównych elementów. Wszelka działalność inwestycyjna, budowlana, jak również przebudowy, remonty, adaptacje, dostosowywania do współczesnych funkcji, czy też rozbiórki oraz dokonywania podziałów nieruchomości znajdujących się w obszarze strefy, wymagają uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

2.12. Turystyka i rekreacja

Część obszaru Gminy Łubniany stanowi Stobrawski Park Krajobrazowy, który stwarza warunki całorocznego wypoczynku i obcowania z przyrodą. Wiele gatunków roślin występujących na terenie Gminy jest objętych ścisłą ochroną ze względu na rzadkość ich występowania w regionie, a nawet w kraju. Również świat zwierzęcy reprezentowany jest przez wiele gatunków podlegających ochronie. Korzystne warunki klimatyczne oraz udział rolnictwa indywidualnego tworzą dobre warunki dla rozwoju agroturystyki i wypoczynku. Na terenie Gminy Łubniany działają 2 ośrodki agroturystyczne, które mieszczą się w miejscowości Brynica oraz Dąbrówka Łubniańska. Dobre miejsca znajdują w gminie również amatorzy wędkowania (rzeki Mała Panew, Brynica, Swornica i Jemielnica) oraz amatorzy grzybów, jagód, czy ziół, w które obfitują okoliczne lasy.

Atrakcyjności gminie dodają urokliwe kapliczki - dzwonnice znajdujące się niemal w każdej wsi, XVIII - wieczna kapliczka zwana "Studzionką" znajdująca się w lesie k/Dąbrówki Łubniańskiej, słynąca z wypływającego tam cudownego źródła, czy też drewniany zabytkowy kościółek pw. św. Barbary w Kolanowicach, którego powstanie datuje się na rok 1678.

2.13. Strategia i wizja rozwoju Gminy

Wizja rozwoju gminy została sformułowana w „Strategii Rozwoju Gminy Łubniany”, w której zostało sformułowanych 10 celów strategicznych:

1. Kanalizacja ścieków komunalnych.
2. Rozbudowa gimnazjum.
3. Stworzenie bazy turystycznej, wypoczynkowej i rekreacyjnej.
4. Restrukturyzacja rolnictwa i rewitalizacji wsi.
5. Tworzenie warunków do rozwoju zakładów, bazy usługowo – wytwórczej.
6. Poprawa stanu dróg i ich modernizacja.
7. Ochrona środowiska.
8. Remonty obiektów komunalnych.
9. Gazyfikacja gminy.
10. Wspieranie działalności kulturowej.

Obecnie w trakcie konsultacji społecznych znajduje się projekt „nowej” Strategii Rozwoju Gminy na lata 2011 – 2020.

3. Diagnoza stanu

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” ustanowiony przez Radę Ministrów w maju 2002 roku jest wyrazem uznania przez Polskę standardów europejskich w zakresie ochrony zdrowia mieszkańców i zanieczyszczenia środowiska. Głównym powodem opracowania i wdrożenia programu była minimalizacja ryzyka zapadalności na nowotwory azbestozależne związane z ekspozycją środowiskową.

3.1. Rakotwórczość azbestu⁴

Rakotwórczość azbestu została **ostatecznie udokumentowana** i powszechnie uznana dopiero w latach 80. ub. wieku. Szacuje się, że na świecie w ostatnich latach azbest był przyczyną ponad 100 tys. zgonów rocznie. Dlatego też współcześnie azbest uznany jest za jeden z najbardziej rozpowszechnionych czynników rakotwórczych w środowisku.

W 2009 roku w 52 krajach wprowadzono ograniczony lub całkowity zakaz produkcji i importu wyrobów azbestowych.

W krajach UE zakaz ten obowiązuje od 1 stycznia 2005 roku. W Polsce azbest jest substancją prawnie zaliczoną do pierwszej kategorii substancji rakotwórczych dla człowieka. Ustawa o zakazie stosowania wyrobów azbestowych wprowadzona w 1997 r. rozwiązała problemy związane z ekspozycją zawodową w przemyśle przetwórstwa surowca oraz zapobiegła dalszemu stosowaniu i gromadzeniu wyrobów zawierających azbest. Pozostały nadal problemy obecności w środowisku komunalnym ogromnych ilości wyrobów azbestowych, które ulegając degradacji stanowią źródło ciągłej emisji włókien do powietrza. Włókna azbestu są praktycznie **niezniszczalne**, a ich gromadzenie się w płucach może spowodować pojawianie się nowotworów złośliwych.

Azbest stanowi niezwykle unikalny minerał, który ze względu na swoje unikalne właściwości stosowany był w wielu technologiach, zarówno w przemyśle jak i do wyrobów użytku powszechnego. Szczególnie zastosowanie znalazły wyroby azbestowo-cementowe w budownictwie.

Lekkie, wytrzymałe, odporne na działanie czynników atmosferycznych płyty eternitowe zastąpiły w latach 60. strzechy i inne łatwopalne pokrycia dachowe powszechnie stosowane we wschodniej i centralnej Polsce a także w innych częściach kraju choć w mniejszej skali. Stosowano je także jako płyty elewacyjne w budownictwie wielkopłytyowym. Trwałość tych materiałów wynosi 30-60 lat, co znalazło odzwierciedlenie w długości trwania „Programu”. Program eliminacji azbestu z obszaru kraju przewidziany na 30-letni okres realizacji jest szczególnym wyzwaniem dla służb odpowiedzialnych za ochronę zdrowia mieszkańców, bowiem oczyszczanie kraju z azbestu musi się odbywać w sposób kontrolowany, tak aby nie powodować zwiększania emisji włókien do środowiska. Zabezpieczanie i usuwanie materiałów zawierających azbest musi być prowadzone zgodnie z obowiązującymi przepisami, w sposób nie zagrażający zdrowiu osób wykonujących te prace, mieszkańców i otoczeniu. Również postępowanie z **odpadami zawierającymi azbest** uznanymi za niebezpieczne musi przebiegać zgodnie z prawnie określonymi procedurami.

Kluczowe znaczenie dla oceny stopnia zagrożenia zdrowia mieszkańców ma określenie stężeń włókien azbestu w powietrzu komunalnym w różnych obszarach.

Cechami szczególnymi zanieczyszczenia środowiska azbestem jest **praktyczna niezniszczalność włókien wynikająca z odporności włókien** na wysokie temperatury oraz na działanie różnego typu chemikaliów (np. kwasów, zasad, a nawet wody morskiej), znaczne rozproszenie źródeł emisji włókien azbestu do powietrza, a także występowanie **międzybłoniaka** jako skutek narażenia środowiskowego.

⁴ Zanieczyszczenie środowiska azbestem, Skutki Zdrowotne, Raport z badań, Instytut Medycyny pracy, Łódź 2010, Neonila Szeszenia- Dąbrowska, Wojciech Sobala

3.2. Ilość wyrobów zawierających azbest

Z bardzo ogólnych szacunków dokonanych w 2003 r. wynikało, że na terenie gminy Łubniany użytkowanych było ponad 50 tys. m² wyrobów zawierających azbest.

Z informacji dostępnej w Wojewódzkiej Bazie Danych – www.bazaazbestowa.pl (stan za 2010 r.) wynika, że na terenie gminy Łubniany znajduje się około 142 081,00 kg tj. 12 917,00 m² wyrobów zawierających azbest (głównie pokryć dachowych). Tak znaczna rozbieżność danych wynikała z braku świadomości użytkowników posiadających wyroby azbestowe i niekonsekwencji w informacjach przekazywanych do Gminy w różnych okresach czasowych. Obecnie w wyniku przeprowadzonej w miesiącach IX i X 2011 r. inwentaryzacji stwierdzono występowanie **48 496,00 m²** wyrobów zawierających azbest głównie w postaci płyt falistych, stanowiących pokrycia dachowe.

Aktualnie największym problemem jest zanieczyszczenie powietrza powodowane użytkowaniem **wyrobów azbestowych i emisji włókien na skutek korozji płyt azbestowo-cementowych**, wydatnie przyspieszanej przez „kwaśne deszcze” i inne chemiczne zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego zważywszy na fakt, że wszystkie wyprodukowane wyroby azbestowe znalazły się w otoczeniu człowieka i trwają w nim od lat 70-tych ubiegłego wieku.

3.3. Stan zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestu, a ryzyko następstw zdrowotnych

Bezpośrednią miarą zanieczyszczenia środowiska azbestem jest stężenie włókien w powietrzu mierzone liczbą włókien **w środowisku pracy na cm³** (l.wł/cm³), w powietrzu komunalnym na **m³** (l.wł/m³). Dla powietrza komunalnego normatyw nie został dotąd określony;

Na podstawie literatury i prowadzonych badań przyjmuje się, że 1000 wł/m³, tj. 0,001 wł/cm³ jest górną granicą bezpieczeństwa, przy której ryzyko występowania patologii azbestozależnych jest na poziomie akceptowalnym.

Rejonami szczególnie środowiskowo zagrożonymi azbestem w Polsce są:

- ⇒ obszary oddziaływania byłych zakładów przetwórstwa azbestu (*te nie występują na terenie gminy Łubniany*)
- ⇒ tereny, na których zabudowana została duża ilość materiałów azbestowo-cementowych;

Istotnym problemem w ocenie zanieczyszczenia powietrza jest ilość i stan techniczny eksploatowanych obiektów, w których zastosowano wyroby azbestowe, stąd obowiązek przeprowadzenia oceny stanu technicznego każdego roku lub co 5 lat w zależności od czasu użytkowania wyrobu i jego oceny bieżącej.

- ⇒ „dzikie” wysypiska odpadów azbestowo-cementowych,
- ⇒ obszary, na których wykorzystywano odpady wyrobów azbestowo-cementowych do celów gospodarczych np. do utwardzania dróg

Podstawę do oszacowania ryzyka następstw zdrowotnych stanowi poziom stężenia włókien azbestu.

Badanie powietrza na zawartość włókien azbestu wykonane zostały w latach 2004-2010 przez Instytut Medycyny Pracy w Łodzi, gdzie przy doborze punktów pomiaru stężenia włókien azbestu w powietrzu wzięto pod uwagę:

- ⇒ występowanie potencjalnych źródeł znacznej emisji pyłu – nagromadzenie znacznej ilości zabudowanych materiałów azbestowo-cementowych oraz potencjalne narażenie dużych grup mieszkańców;
- ⇒ dane z inwentaryzacji uzyskane w wojewódzkich i powiatowych wydziałach ochrony środowiska stanowiły tylko wskazówkę, gdzie mogą znajdować się skupiska obiektów zawierających materiały z azbestem.

Pomiary stężenia włókien azbestu **w województwie opolskim** wykonywano w latach: 2007 - 2009. Punkty pomiarowe wyznaczone były w 10 powiatach obejmujących 31 gmin.

Łącznie wyznaczono 53 punkty pomiarowe poboru powietrza atmosferycznego. W każdym punkcie pomiarowym pobrane zostały 3 próbki powietrza.

Ogółem w pobranych na terenie województwa opolskiego 159 próbkach powietrza 88, tj. 55,3 % było poniżej poziomu oznaczalności metody, czyli stężenia wynosiły poniżej 180 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ powietrza.

Rozkład wartości stężeń azbestu w powietrzu atmosferycznym ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) **na terenie województwa opolskiego** kształtował się następująco:

- Stężenie azbestu: poniżej 400 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ wystąpiło w 49 punktach i stanowiło 92,4 %, (oceny jako niskie),
- Stężenie azbestu: 400-1000 wystąpiło w 2 punktach i stanowiło 3,8 % (oceny jako umiarkowane)
- Stężenie azbestu: 1000-12000 wystąpiło w 2 punktach i stanowiło 3,8 % (oceny jako wysokie)- [źródło: strona 94 „Zanieczyszczenie środowiska azbestem”]

W powiecie opolskim pomiary wykonano w 5 gminach powiatu w 5 punktach pomiarowych, w których pobrano 15 próbek. W wyniku pomiarów stwierdzono **średnie stężenie** włókien azbestu 401 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (145 – 1105 - 95 %pu).

Na terenie gminy Łubniany

W wyniku pomiarów przeprowadzonych w 1 punkcie pomiarowym na terenie gminy Łubniany stwierdzono w powietrzu atmosferycznym **średnie** stężenie włókien azbestu w wysokości 1348 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (1148- 1583 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ – 95 %pu). (Porównywalne wysokie stężenie wystąpiły jeszcze tylko na terenie gminy Tarnów Opolski).

Na terenie miejscowości

Pomiary wykonano **w 1 punkcie pomiarowym w miejscowości Łubniany** na terenie gminy Łubniany, a do analiz pobrano 3 próbki w wyniku których stwierdzono: **średnie** stężenie włókien azbestu w wysokości 1347 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (768-2363 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ –95 %pu)–(str.96. „Zanieczyszczenie środowiska azbestem”).

Generalnie w województwie opolskim odnotowano bardzo niskie i niskie stężenie włókien w 92,4% punktach oraz umiarkowane w 2 punktach i wysokie również w 2 punktach (w m. Łubniany i Tarnów Opolski). Średnie stężenie wynosiło ogółem dla wszystkich punktów 146 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (95%pu: 106-203).

Najwyższe **średnie** wartości stężenia włókien odnotowano w powiecie opolskim (401 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), brzeskim (270 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) i strzeleckim (223 $\mu\text{g}/\text{m}^3$).

Spośród ogółu **chorób zawodowych** stwierdzonych w latach 2000-2009 w województwie opolskim odnotowano: 3 przypadki chorób zawodowych spowodowanych azbestem, 2 przypadki nowotworów złośliwych – raka krtani i międzybłoniaka opłucnej oraz 1 przypadek azbestozy.

Autorzy Raportu z badań opracowanego przez Instytut Medycyny Pracy w Łodzi pn.: „Zanieczyszczenie środowiska azbestem. Skutki Zdrowotne, Łódź 2010 r. wyrażają nadzieję, że zamieszczone w nim podstawowe informacje dotyczące azbestu, jego działania biologicznego i następstw zdrowotnych ekspozycji, a także przedstawienie głównych założeń programu oczyszczania kraju z azbestu i jego realizacji będą przydatne w edukacji i motywowaniu mieszkańców – społeczności lokalnych do eliminowania źródeł jego emisji w otoczeniu, w szczególności, z uwagi na właściwości i praktyczną niezniszczalność azbest wprowadzony do powietrza utrzymuje się w nim przez czas niemal nieograniczony i wraz z nim jest wprowadzany do płuc człowieka.

3.4. Powiązania gminnego Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z realizacją celów strategicznych dokumentów powiązanych

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Łubniany na lata 2012 - 2032 jest kontynuacją i aktualizacją celów oraz działań określonych w Planie Gospodarki Odpadami dla Gminy Łubniany na lata 2004-2007 z perspektywą do 2011 r. Zapisano w nim wówczas obowiązek opracowania do 2005 roku gminnego - szczegółowego harmonogramu usuwania azbestu wraz z monitoringiem.

Realizacja niniejszego gminnego Programu została przewidziana na kolejne 20 lat tj. na lata 2012 – 2032. Tak długi okres przyjęty został głównie za dokumentem pn.: „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, ale również z uwagi na znaczną, co najmniej kilkudziesięcioletnią, trwałość płyt azbestowo-cementowych i innych wyrobów zastosowanych szeroko w budownictwie w latach 70-tych ubiegłego wieku. Kolejnym czynnikiem znacznie wydłużającym okres realizacji *Programu* jest konieczność ponoszenia przez właścicieli nieruchomości wysokich kosztów demontażu wyrobów azbestowych oraz transportu i unieszkodliwiania odpadów azbestowych, **a także nieuniknionych kosztów nowych wyrobów bezazbestowych, które zastąpią usunięte wyroby azbestowe.**

Ponadto wyroby zawierające azbest są rozproszone w terenie i nie jest jeszcze znana ich dokładna ilość. Dla potrzeb niniejszego Programu przeprowadzana została na gruncie aktualizacja informacji w ramach inwentaryzacji (prowadzonej przez właścicieli i użytkowników nieruchomości przy współudziale konsultantów). W wyniku tej inwentaryzacji ilość występujących wyrobów zawierających azbest została zaktualizowana i sprowadzona do stanu przybliżonego do rzeczywistego. Ustalenie bowiem dokładnych i ostatecznych danych dotyczących występowania wyrobów zawierających azbest jest niemożliwe nadal z uwagi na brak świadomości zagrożenia dla zdrowia wśród samych użytkowników jak również ich obaw, że „wpisanie się” do bazy danych będzie stanowić okoliczność do „rozliczenia” użytkowników ze sposobu postępowania z odpadami zawierającymi azbest. Problem taki występuje nie tylko w Gminie Łubniany, ale w całym kraju.

W związku z tym Gmina podjęła decyzję o konieczności opracowania stosownego Programu, którego celem będzie uporządkowanie istniejącego stanu i koordynacja działań w zakresie sukcesywnego usuwania wyrobów zawierających azbest.

Realizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Łubniany na lata 2012-2032 jest powiązana z realizacją celów strategicznych następujących dokumentów:

- ⇒ Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013 wspierających wzrost gospodarczy i zatrudnienie – Narodowa Strategia Spójności (NSRO),
- ⇒ Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do 2016 r.,
- ⇒ Programu Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego na lata 2007-2011 z perspektywą do 2014 r.,
- ⇒ Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Opolskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do 2015 r.,
- ⇒ Programu Ochrony Środowiska Gminy Łubniany na lata 2009-2012 z perspektywą do 2016 r.,
- ⇒ Krajowego Planu Gospodarki Odpadami 2014 (KPGO 2014),
- ⇒ Planu Gospodarki Odpadami Województwa Opolskiego 2008,
- ⇒ Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Opolskiego,
- ⇒ Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Łubniany.

Niniejszy Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Łubniany na lata 2012-2032 realizuje w swej treści cel podstawowy **dotyczący podniesienia poziomu i jakości życia mieszkańców Gminy; poszczególnych obywateli i ich rodzin; poprzez działania ukierunkowane na poprawę zdrowotności mieszkańców oraz życie mieszkańców w czystym, zdrowym środowisku przyrodniczym (środowisku wolnym od azbestu - substancji stanowiącej zagrożenie dla środowiska, zdrowia i życia ludzi).**

Niniejszy Gminny Program jest spójny z podstawowym **kierunkiem** działań Polityki Ekologicznej Państwa w zakresie ochrony, kształtowania i zrównoważonego wykorzystania zasobów środowiska: cyt: „Środowisko i zdrowie, dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego”. *Gminny Program* wpisuje się w działanie 2: „Realizacja programów unieszkodliwiania odpadów szczególnie niebezpiecznych”.

Program realizuje także zapisy Krajowego Planu Gospodarki Odpadami 2010, który zakłada sukcesywne osiąganie celów założonych w *Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*. *Program* jest spójny z założeniami „ostatecznego

zastąpienia substancji wzbudzających szczególne duże obawy odpowiednimi alternatywnymi substancjami lub technologiami”.

Wizją Strategii na lata 2011-2020 zgodnie z zapisami konsultowanej obecnie Strategii jest:

Gmina Łubniany nowoczesną, otwartą na przedsiębiorców, przyjazną gminą wiejską o walorach wypoczynkowych w sąsiedztwie miasta wojewódzkiego

Analiza wyników konsultacji społecznych ujawniła 3 główne obszary rozwojowe, które powinna realizować Gmina:

- a. Standard życia mieszkańców
- b. Sfera społeczna – jakość życia mieszkańców
- c. Samorządność i przedsiębiorczość

W ramach każdego z obszarów wyróżniono cele rozwojowe.

1. Obszar rozwojowy: Standard życia mieszkańców

Cel rozwojowy 1.1: Poprawa bezpieczeństwa na głównych drogach Gminy

Cel rozwojowy 1.2: Poprawa komunikacji na terenie Gminy (połączenia drogowe i transport zbiorowy)

Cel rozwojowy 1.3: Rozbudowa infrastruktury technicznej na terenie Gminy

2. Obszar rozwojowy: Sfera społeczna – jakość życia mieszkańców

Cel rozwojowy 2.1: Wykorzystanie walorów wypoczynkowych Gminy

Cel rozwojowy 2.2: Budowa więzi społecznych poprzez szeroko rozumianą działalność kulturalną i działania integracyjne

Cel rozwojowy 2.3: Dbałość o wysoki poziom nauczania oraz atrakcyjną opiekę nad najmłodszymi mieszkańcami Gminy

3. Obszar rozwojowy: Samorządność i przedsiębiorczość

Cel rozwojowy 3.1: Dbałość o rozwój przedsiębiorczości na terenie Gminy

Cel rozwojowy 3.2: Poprawa funkcjonowania gminnej administracji samorządowej

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Łubniany na lata 2012 – 2032 wpisuje się w 1. obszar rozwojowy: **Standard życia mieszkańców.**

Celem podstawowym Programu jest **podniesienia poziomu i jakości życia mieszkańców Gminy; poprzez działania ukierunkowane na poprawę zdrowotności mieszkańców oraz życie mieszkańców w czystym, zdrowym środowisku przyrodniczym (środowisku wolnym od azbestu - substancji stanowiącej zagrożenie dla środowiska, zdrowia i życia ludzi).**

Ostatecznym rezultatem działań wskazanych w *Programie* będzie **poprawa warunków życia mieszkańców gminy Łubniany**, co jest spójne z Wizją Rozwoju Gminy zapisaną w Projekcie Strategii Rozwoju Gminy na lata 2011 – 2020.

4. Cel i zadania gminnego PROGRAMU

4.1. Cel Programu

Celem głównym PROGRAMU usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Łubniany na lata 2012-2032 jest bezpieczne usunięcie wyrobów oraz odpadów zawierających azbest z obszaru całej Gminy.

4.2. Zadania Programu

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację niżej wymienionych zadań (celów pośrednich) określonych w PROGRAMIE tj.:

- 1) Zwiększenie zakresu wiedzy mieszkańców na temat azbestu, jego bezpiecznego użytkowania i suwania (likwidacja przyzwolenia społecznego dla nielegalnych zachowań związanych z azbestem

- nieuprawniony demontaż i wyrzucanie odpadów np. do lasów, powstawanie „dzikich wysypisk”.
- 2) Stworzenie właściwych warunków do wdrożenia obowiązujących przepisów prawnych oraz dobrych praktyk związanych z użytkowaniem i usuwaniem wyrobów azbestowych.
 - 3) Stworzenie sprzyjających warunków usuwania wyrobów azbestowych w całym okresie funkcjonowania PROGRAMU.
 - 4) Monitorowanie powstawania odpadów azbestowych i sposobu postępowania z nimi.
 - 5) Organizowanie zbiórek odpadów i dotowania usuwania ich utylizacji dla mieszkańców gminy.

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji stwierdzono, że na terenie Gminy Łubniany występują wyroby zawierające azbest głównie w postaci płyt falistych, stanowiących pokrycia dachowe budynków gospodarczych lub inwentarskich.

Nie stwierdzono wykorzystywania odpadów do utwardzania dróg.

Nie stwierdzono występowania wyrobów zawierających azbest na gminnych obiektach użyteczności publicznej.

W czasie inwentaryzacji stwierdzono też w kilku przypadkach zdemontowane już płyty faliste, zalegające na posesjach użytkowników.

4.3. Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest występujących w gminie Łubniany

Są dwie klasy w zależności od zawartości azbestu, stosowanego spoiwa oraz gęstości objętościowej.

Klasa I („miękkie”) obejmuje wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m³, zawierające powyżej 20% azbestu. Najczęściej stosowane w tej grupie były wyroby tekstylne, używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury, płytki podłogowe PCW, masy azbestowe natryskowe stosowane były jako izolacja ognioochronna konstrukcji stalowych i przegród budowlanych. Tego typu wyroby nie stanowią żadnego problemu w gminie Łubniany.

Klasa II („twarde”) obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m³, zawierające poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane. Niebezpieczeństwo dla zdrowia i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów (ciecie, wiercenie otworów, rozbijanie, zrzucanie).

W grupie tej najbardziej rozpowszechnione są płyty azbestowo-cementowe faliste oraz płyty „karo” stosowane jako pokrycia dachowe i elewacje zewnętrzne. Płyty płaskie wykorzystywane były jako elewacje zewnętrzne, ściany osłonowe, ściany działowe, osłony ścian przewodów windowych, szybów wentylacyjnych i instalacyjnych w budownictwie wielokondygnacyjnym.

Podczas przeprowadzonej zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31) inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Łubniany nie stwierdzono występowania wymienionych w powyższym akcie prawnym rur azbestowo – cementowych i elementów wyłączonych z użytkowania instalacji ciepłowniczych, wodociągowych, kanalizacyjnych i elektroenergetycznych podziemnych zawierających rury azbestowo – cementowe. Na terenie Gminy Łubniany nie występują również drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest.

W gminie Łubniany największe powierzchnie w przypadkach zastosowania wyrobów zawierających azbest stanowią płyty faliste, tworzące pokrycia dachowe.

4.4. Korozja powierzchni płyt azbestowych i emisja włókien azbestu

Wyroby azbestowo – cementowe ze względu na rodzaj zastosowanych substancji składowych można porównać z betonem towarowym. Korozja eternitu (nazwa towarowa wyrobów azbestowo-cementowych) przebiega podobnie jak korozja betonu. Określenie czasu „technicznego życia” eternitu zależne jest od wielu czynników, i jest obecnie przedmiotem aktywnej dyskusji środowisk naukowych. Ze względu na zróżnicowanie czynników korozyjnych występujących w środowisku przeciętny okres użytkowania waha się od 20 do 60 lat. Z tych powodów przyjmuje się, że przeciętny czas użytkowania wyrobów eternitowych (zawierających od 9,5% - 12,5% czystego azbestu) to 30 lat.

Po osiągnięciu wieku technologicznego (około 30 lat) z wyrobów azbestowo-cementowych rozpoczyna się „samoistne” pylenie włókien azbestu.

W niektórych przypadkach stan ten może wystąpić tak wcześniej jak i później. Korozja powoduje pojawianie się zwiększonego stężenia włókien w otoczeniu obiektów z wbudowanym azbestem. Dodatkowym źródłem emisji tychże włókien są wyroby z odłamanymi częściami, bądź całkowicie popękane. Kolejnym powodem zwiększenia emisji włókien do powietrza atmosferycznego jest korozja biologiczna, czyli obecność glonów i mchów na powierzchni płyty eternitowej.

Największym źródłem zagrożenia pyłami azbestu są wszelkie prace wykonywane przy wyrobach zawierających azbest.

Biorąc pod uwagę roboty polegające na demontażu wyrobów zawierających azbest twarde (o gęstości powyżej 1000 kg/m³), istniejące wymogi prawne zapewniają dużą przewencje pylenia włókien azbestu (oczywiście pod warunkiem bezwzględnie stosowania się do procedur i przepisów oraz dobrych praktyk przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest).

Podobnie sytuacja wygląda, gdy mamy do czynienia z transportem i unieszkodliwieniem. Przykładem tego niech będą badania prowadzone na składowiskach wyrobów azbestowych, gdzie notowane stężenia włókien azbestu nie przekraczają norm ustalonych dla powietrza, jakim oddychają ludzie w strefie zamieszkania.

Natomiast demontaż (a w zasadzie zrywanie eternitu z dachów i elewacji) przez osoby nieuprawnione i nie przeszkolone doprowadza do znacznych przekroczeń norm czystości powietrza w zakresie zapylenia pyłem i włóknami azbestu. Karygodną praktyką jest wyrzucanie wyrobów azbestowych do lasów, rowów i innych miejsc.

Głównym celem „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Łubniany na lata 2012 – 2032” jest

- doprowadzenie do całkowitego usunięcia z terenu gminy do 2032 roku wyrobów zawierających azbest,
 - stopniową eliminację tych wyrobów
- oraz
- ich bezpieczne unieszkodliwienie poprzez składowanie lub utylizację w przewoźnych urządzeniach do przetwarzania odpadów zawierających azbest;

Niniejszy Program określa :

- ⇒ oszacowane ilości wyrobów zawierających azbest;
- ⇒ oszacowane ilości odpadów powstałych w wyniku usunięcia pokryć dachowych
- ⇒ szacunki jednostkowych kosztów usuwania dachowych pokryć azbestowych i płyt azbestowo-cementowych;
- ⇒ propozycje dotyczące możliwości udzielania przez samorząd gminny pomocy mieszkańcom gminy w realizacji programu.
- ⇒ uproszczony harmonogram realizacji Programu

5. Cele, zadania i finansowanie Programu w powiązaniu z Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 (POKzA)

5.1. Cele

W zmodyfikowanym *Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032* utrzymane zostały następujące cele:

- 1) usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- 2) minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu;
- 3) likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Cele te mogą zostać **osiągnięte tylko przez** realizację wzajemnie uzupełniających się zadań, **na trzech** poziomach (centralnym, wojewódzkim i lokalnym: powiatowym i gminnym), finansowanych ze środków prywatnych i publicznych, w tym m.in. ze środków budżetowych pozostających w dyspozycji Ministra Gospodarki, a także ze środków krajowych funduszy ochrony środowiska, pozostających w dyspozycji, Narodowego, wojewódzkich, powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska.

Krajowy Program w swych zapisach dokonał zgrupowania zadań w pięciu blokach tematycznych:

1)Zadania legislacyjne

2)Działania edukacyjno-informacyjne obejmujące: działania skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów informacyjnych i edukacyjnych, ocenę i promocję technologii uniecznawiania włókien azbestu w odpadach azbestowych, organizację krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji, kongresów i udział w nich;

Zadania określone w punkcie 1 i 2 pozostają do realizacji na szczeblu centralnym;

3)Zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest obejmujące: usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, oczyszczanie terenów nieruchomości, oczyszczanie obiektów użyteczności publicznej, miejsc publicznych, terenów byłych zakładów produkujących wyroby zawierające azbest, budowę składowisk odpadów azbestowych oraz budowę instalacji i u rządzeń do uniecznawiania włókien azbestu w odpadach azbestowych, zadania wspierające, w tym wsparcie finansowe opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczania terenów **z azbestu na wszystkich szczeblach w tym również na szczeblu gminnym;**

4)Monitoring realizacji Programu w postaci elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest **na wszystkich szczeblach w tym również na szczeblu gminnym;**

5)Działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia, w tym działalność Ośrodka Referencyjnego Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego Związanych z Azbestem **realizowane na szczeblu centralnym.**

Aby zwiększyć tempo usuwania wyrobów zawierających azbest, szczególnie z terenów wiejskich, Krajowy Program wprowadza nowy (projektowany) instrument umożliwiający usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu własnej nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm, o ile osoby usuwające wyroby azbestowe zostaną odpowiednio przeszkolone i będą dysponować środkami technicznymi eliminującymi narażenie na kontakt z włóknami azbestu, a prace te będą wykonywać incydentalnie.

W ramach prac przygotowawczych do uruchomienia tego projektowanego instrumentu przygotowano wykaz niezbędnych zadań legislacyjnych oraz zaplanowano finansowanie odpowiednich szkoleń lokalnych.

Podstawowym jednak warunkiem terminowego oczyszczenia kraju z azbestu jest zapewnienie odpowiednich środków finansowych na prowadzenie prac związanych z bezpiecznym usuwaniem wyrobów azbestowych oraz stworzenie regulacji prawnych stymulujących efektywne współdziałanie właścicieli zanieczyszczonych obiektów budowlanych z władzami lokalnymi.

Celem *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu* Gminy Łubniany lata 2012-2032 jest doprowadzenie do całkowitego usunięcia do 2032 roku odpadów azbestu i wyrobów zawierających azbest poprzez stopniową eliminację tych wyrobów oraz ich bezpieczne unieszkodliwienie poprzez składowanie lub przetwarzanie w urządzeniach przewoźnych, na co daje przyzwoleństwo zmieniona Ustawa z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 28, poz. 145), która wprowadziła w art. 38a ustawy o odpadach możliwość **przetwarzania odpadów zawierających azbest w urządzeniach przewoźnych.**

Pozostałe cele pośrednie to:

- ⇒ Uaktualnienie informacji o miejscach i obiektach zawierających azbest,
- ⇒ Edukacja mieszkańców gminy w zakresie szkodliwości azbestu dla zdrowia człowieka,
- ⇒ Propagowanie właściwych metod i sposobów bezpiecznego dla środowiska i zdrowia człowieka usuwania azbestu,
- ⇒ Zapoznanie i pomoc mieszkańcom gminy w pozyskiwaniu środków finansowych na zadania związane z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest.

5.2. Zadania Programu

Zadaniem programu jest określenie warunków **sukcesywnego usuwania wyrobów zawierających azbest w tym:**

- ⇒ oszacowane ilości wyrobów azbestowych (inventaryzacja),
- ⇒ szacunki jednostkowych kosztów usuwania dachowych pokryć azbestowych i płyt azbestowo cementowych,
- ⇒ określenie możliwości udzielania przez Gminę pomocy mieszkańcom w realizacji programu w tym m.in. dotyczące usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu własnej nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm, o ile osoby usuwające wyroby azbestowe zostaną odpowiednio przeszkolone i będą dysponować środkami technicznymi eliminującymi narażenie na kontakt z włóknami azbestu, a prace te będą wykonywać incydentalnie. W tej sprawie są już zaawansowane prace legislacyjne. Projekt stosownego rozporządzenia Ministra Gospodarki został już przygotowany.

5.3. Finansowanie usuwania azbestu

Generalnie w Polsce źródłami finansowania usuwania azbestu są:

1. środki własne właścicieli obiektów zawierających wyroby azbestowe,
2. środki funduszy ochrony środowiska,
3. środki budżetu państwa pozostające w dyspozycji Ministra Gospodarki,
4. środki pomocowe Unii Europejskiej,
5. środki własne jednostek samorządu terytorialnego.

Dnia 1 stycznia 2010 r. weszła w życie zmiana ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, która zlikwidowała gminne i powiatowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej i tym samym spowodowała brak możliwości udzielania dotacji na zadania związane z ochroną środowiska. Ta zmiana prawna, choć nie dotyczyła bezpośrednio środków finansowych, ponieważ zostały one odpowiednio przesunięte do budżetów gmin i powiatów, zablokowała możliwość ich wydatkowania na realizację gminnych programów usuwania azbestu poprzez udzielanie osobom fizycznym dotacji celowych na usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Tę niekorzystną sytuację udało się naprawić i pod koniec 2010 r. została opublikowana zmiana ustawy – Prawo ochrony środowiska, która umożliwia udzielanie dotacji celowych z budżetu gminy lub powiatu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji związanych z ochroną środowiska. Beneficjentami dotacji mogą być osoby fizyczne, przedsiębiorcy, wspólnoty mieszkaniowe oraz jednostki sektora finansów publicznych będące gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi.

W celu **zapewnienie odpowiednich środków finansowych na prowadzenie prac związanych z bezpiecznym usuwaniem wyrobów azbestowych** Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie uruchomił **program priorytetowy na lata 2010-2013**, w ramach którego środki finansowe przekazywane są poszczególnym wojewódzkim funduszom ochrony

środowiska i gospodarki wodnej. Łączna kwota planowanych wypłat to 38 mln zł, z tego w 2011 r. – 6 mln zł, 2012 r. – 10 mln zł, 2013 r. – 22 mln zł.

W ramach tego **programu priorytetowego na lata 2010-2013**, możliwe będzie przyznanie przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej samorządom dotacji przeznaczonej na określony cel tj. na oczyszczanie terenu z azbestu, pod określonymi warunkami.

Beneficjenci bezpośredni jakimi są użytkownicy wyrobów zawierających azbest muszą spełniać określone warunki.

Wśród warunków udzielania dofinansowania ze środków funduszy ochrony środowiska znalazły się:

- ⇒ kwota dofinansowania przedsięwzięcia w formie dotacji może wynieść nawet do 100% jego kosztów kwalifikowanych;
- ⇒ przedsięwzięcie zlokalizowane jest na terenie gminy, w której została przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest;
- ⇒ przedsięwzięcie zlokalizowane jest na terenie gminy posiadającej program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest i jest z nim zgodne.

Jak widać, zasadniczym warunkiem, jaki muszą spełnić gminy, aby skorzystać z powyższego dofinansowania jest posiadanie programu usuwania azbestu. Opracowanie takich programów jest wspierane przez Ministra Gospodarki ze środków przeznaczonych na realizację Programu w formie dotacji celowych.

W uruchomionym przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie programie priorytetowym na 4 lata 2010-2013 uczestniczyć będzie Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Opolu, co oznacza, że Gmina może uzyskać łącznie 85 % dofinansowania na zgłoszone przez siebie zadania związane z usuwaniem azbestu w Gminie, brakujące 15 % do 100 % kosztów kwalifikowanych **może** pokryć Gmina ze środków własnych lub ponosić je będzie użytkownik wyrobów zawierających azbest.

Ten specjalny Program obowiązuje jeszcze w latach 2012-2013.

Po **2013** r. obowiązywać będą dotychczasowe zasady związane z finansowaniem Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, ze środków **Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW)** w Opolu

5.4. Finansowanie Gminnego Programu w województwie opolskim⁵

Instrumenty oferowane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu

1. *Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu*
ul. Krakowska 53, 45-018 Opole
tel. (077) 45-37-611, faks (077) 45-37-611 wew. 119
e-mail: sekretariat@wfosigw.opole.pl
www.wfosigw.opole.pl

Regulamin dotyczy dofinansowania realizacji przedsięwzięć polegających na usuwaniu azbestu na terenie województwa opolskiego.⁶

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu dofinansowuje zadania z zakresu usuwania azbestu pod warunkiem prowadzenia prac zgodnie z wymogami prawa, tj. przez firmę posiadającą pozwolenie na wytwarzanie i gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest.

⁵ Poradnik Finansowanie usuwania azbestu ze środków krajowych i unijnych na lata 2009-2013, Wa-wa 2009

⁶ www.wfosigw.opole.pl - uchwała z dnia 17.01.2011 r. [informacja pobrana dnia 29.09.2011 r.]

1). Pouczenie:

Właściciel nieruchomości lub podmiot dysponujący nieruchomością na cele budowlane zobowiązany jest:

- a) zgłosić właściwemu organowi administracji architektoniczno-budowlanej zamiar wykonania prac. Zgłoszenie winno być zgodne z art. 30 Prawa budowlanego;
- b) w przypadku, gdy podczas rozbiórki elementów budowlanych zawierających azbest nastąpiłaby zmiana lub wymiana elementów konstrukcyjnych (np. konstrukcji dachu) właściciel powinien dysponować prawomocną decyzją o pozwoleniu na budowę;
- c) zapewnić, by demontaż i wywóz odpadów azbestowych wykonała(-y) firma(-y) posiadająca(-e) stosowne zezwolenie(-a) lub decyzję zatwierdzającą program gospodarki odpadami niebezpiecznymi, a za wykonaną usługę wystawiła(-y) fakturę(-y) VAT właścicielowi, zarządcy lub użytkownikowi nieruchomości.

2). Koszty kwalifikowane:

Do kosztów kwalifikowanych są zaliczane koszty:

- demontażu pokrycia lub wyrobów zawierających azbest;
- transportu odpadu niebezpiecznego z miejsca rozbiórki do miejsca unieszkodliwienia poprzez składowanie;
- unieszkodliwienia poprzez składowanie odpadu niebezpiecznego na składowisku.

3). Wysokość i warunki dofinansowania:

- a) dotacja może być udzielona na zadania związane z usuwaniem azbestu niezależnie od charakteru i przeznaczenia obiektu, jak i bez względu na formę prawną wnioskodawcy;
- b) dotacją mogą być objęte obiekty, dla których właściciel, zarządca lub użytkownik sporządził i złożył wojewodzie lub odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta „Informację o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania” zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz.. U. z 2011 Nr 8, poz. 31);
- c) podstawą obliczenia należnej dotacji jest:
 - masa wyrobów zawierających azbest wynikająca z rzeczywistej powierzchni połączeń dachowych lub powierzchni ścian, z których dokonano ich demontażu. Przyjmuje się, (zgodnie z „Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjętym przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 maja 2002 r.), że średnia masa 1 m² płyt azbestowo-cementowych wynosi 0,011 Mg (11 kg). Dla celów obliczeniowych przyjmuje się, że 1 m² powierzchni połączeń lub ściany pokrytej płytami azbestowymi waży 0,0135 Mg (13,5 kg);
 - masa odpadów zdemontowanych i przejętych przez podmiot dokonujący demontażu, wykazana w „Karcie przekazania odpadu”;
- d) dotacja może wynosić do 60% kosztów kwalifikowanych netto określonych w punkcie 2, jednak nie więcej niż 1 000 zł/Mg (tonę) mniejszej z mas, o których mowa w ust. c);

- e) dotacja do jednego obiektu budowlanego (rozumianego jako obiekt wolnostojący) nie może być wyższa niż 5 500 zł;
- f) dotacją mogą być objęte obiekty z których, po wykorzystaniu dotacji, zostanie usunięte całe pokrycie i wszystkie wyroby zawierające azbest;
- g) dotacją objęte mogą być również wyroby zawierające azbest wcześniej zdemontowane. W takim przypadku do kosztów kwalifikowanych zalicza się koszty określone w pkt. 2, za wyjątkiem kosztów demontażu;
- h) **podstawą wypłaty dotacji** jest Umowa dotacji, faktura(-y) VAT wystawiona(-e) przez firmę(-y) posiadającą(-e) stosowne zezwolenie(-a) lub decyzję zatwierdzającą program gospodarki odpadami niebezpiecznymi, oświadczenie wykonawcy o prawidłowym wykonaniu prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych oraz „Karta przekazania odpadu” wg wzoru stanowiącego załącznik nr 5 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz.U. nr 249, poz. 1673)
- i) Fundusz ma prawo sprawdzenia, czy firma(-y) dokonująca(-e) usunięcia i unieszkodliwienia azbestu posiada(-ją) wymagane przepisami prawa zezwolenia lub decyzje na wytwarzanie i gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest. W przypadku, gdy firma nie posiada ww. zezwoleń lub decyzji Fundusz odmówi wypłaty dotacji;
- j) dotacje będą udzielane do czasu wyczerpania środków przewidzianych w rocznym „Planie działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu”.

4). Warunki dodatkowe:

- a) w sprawach nieuregulowanych niniejszym Regulaminem stosowane będą „Zasady udzielania i umarzania pożyczek oraz trybu i zasad udzielania i rozliczania dotacji ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu” obowiązujące w dniu przyznania dotacji;
- b) z wnioskiem o udzielenie dotacji należy wystąpić przed rozpoczęciem prac.
Nie finansuje się zadań, jeżeli złożenie wniosku o dotację nastąpiło później niż 2 miesiące od daty zakończenia zadania. Dla niniejszych celów za datę zakończenia zadania przyjmuje się datę wystawienia faktury.

Beneficjentami wsparcia w ramach dofinansowania usuwania wyrobów zawierających azbest przez Wojewódzki Fundusz w Opolu mogą być:

- ⇒ osoby fizyczne,
- ⇒ osoby prawne.

Koszty kwalifikowane

W ramach zadań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest dofinansowywane są koszty demontażu pokrycia lub wyrobów zawierających azbest, transportu odpadów niebezpiecznych z miejsca rozbiórki do miejsca unieszkodliwienia poprzez składowanie oraz koszty unieszkodliwienia poprzez składowanie odpadów niebezpiecznych na składowisku poniesione po 1 stycznia 2008 r.

Forma wsparcia

Fundusz oferuje wsparcie dofinansowania usuwania wyrobów zawierających azbest w formie dotacji. Dotacja może być udzielona na zadania związane z usuwaniem azbestu niezależnie od charakteru i przeznaczenia obiektu, jak i bez względu na formę prawną wnioskodawcy. Dotacją mogą być objęte

obiekty, dla których właściciel, zarządca lub użytkownik sporządził i złożył marszałkowi województwa lub odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta *Informacje o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania*.

Warunki dofinansowania

Zadania z zakresu usuwania wyrobów zawierających azbest są dofinansowywane pod warunkiem prowadzenia prac zgodnie z wymogami prawa, tj. przez firmę posiadającą pozwolenie na wytwarzanie i gospodarowanie odpadami azbestowymi.

Dotacja może wynosić do 60% kosztów kwalifikowanych netto, jednak nie więcej niż 1.000 zł/Mg usuniętych odpadów azbestowych. Dla oszacowania wysokości dotacji przyjmowane jest, że średnia masa 1 m² płyt azbestowo-cementowych wynosi 11 kg. Dotacja do jednego obiektu budowlanego (rozumianego jako obiekt wolnostojący) nie może być wyższa niż 5.000 zł.

Dotacją mogą być objęte obiekty, z których po wykorzystaniu dotacji, zostanie usunięte całe pokrycie i wszystkie wyroby zawierające azbest. Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości może złożyć w roku kalendarzowym jeden wniosek o dotację, także w przypadku, gdy podmiot składający wniosek jest właścicielem kilku nieruchomości. Ponadto dotacją objęta jest ilość azbestu wykazana w *Informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania*.

Podstawa obliczenia należnej dotacji jest ilość wyrobów zawierających azbest wykazana w *Karcie przekazania odpadu* przekazana do unieszkodliwienia poprzez składowanie.

Podstawą wypłaty dotacji jest umowa dotacji oraz faktura VAT wystawiona przez firmę posiadającą stosowne zezwolenie lub decyzję zatwierdzającą program gospodarki odpadami niebezpiecznymi. Wnioskodawca zobowiązany jest do złożenia w Funduszu, przed terminem wypłaty dotacji, oświadczenie wykonawcy o prawidłowym wykonaniu prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Termin i miejsce złożenia wniosku

Aktualną wersję wniosku o przyznanie dotacji ze środków WFOSiGW w Opolu na zadania z zakresu usuwania wyrobów zawierających azbest oraz wykaz dokumentów niezbędnych do załączenia do wniosku można otrzymać w siedzibie Funduszu oraz na stronie internetowej Funduszu.

Z wnioskiem o udzielenie dotacji należy wystąpić **przed rozpoczęciem prac**. Wniosek należy złożyć w siedzibie Funduszu nie później niż 4 miesiące od daty wystawienia faktury. Dotacje będą udzielane do czasu wyczerpania środków przewidzianych w rocznym *Planie działalności WFOSiGW w Opolu*.

Instrumenty oferowane przez BOŚ we współpracy z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu

2. *Oddział BOS w Opolu*
45-018 Opole, ul. Krakowska 53
tel. (0-77) 456-64-13, faks (0-77) 456-64-15
e-mail: opole@bosbank.pl

BOS Oddział w Opolu współpracuje z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu w zakresie preferencyjnego kredytowania inwestycji polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest i realizowanych na terenie województwa opolskiego.

Umowa została zawarta na czas nieokreślony.

Podmioty uprawnione

Kredyty preferencyjne z dopłatami do oprocentowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu są przeznaczone dla:

- ⇒ osób fizycznych,
- ⇒ osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą,
- ⇒ mikro- i małych przedsiębiorstw,

- ⇒ gospodarstw rolnych,
- ⇒ spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych.

Przedmiot kredytowania

Przedmiotem kredytowania objęte są zadania polegające na usuwaniu azbestu, pod warunkiem prowadzenia prac zgodnie z wymogami prawa, tj. przez firmę posiadającą pozwolenie na wytworzenie i gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest. Zakres finansowanych robót jest następujący:

- demontaż wyrobów zawierających azbest,
- transport odpadów azbestowych z miejsca rozbiórki do składowiska,
- unieszkodliwienie poprzez składowanie odpadów na składowisku.

Warunki kredytowania

- 1). oprocentowanie: zmienne [0,5 s.r.w. lecz nie mniej niż 3,5% w stosunku rocznym],
- 2). kwota kredytu: do 75% wartości zadania, jednak nie więcej niż 200.000 zł, do wartości zadania można doliczyć VAT, o ile stanowi on koszt kredytobiorcy,
- 3). okres kredytowania: do 5 lat,
- 4). okres karencji: maksymalnie 6 miesięcy od daty zakończenia zadania.

Termin i miejsce złożenia wniosku kredytowego

Aktualnie obowiązujący wzór wniosku wraz z wykazem niezbędnych załączników można odebrać w Oddziale Banku. Wszelkich informacji na temat kredytu, wniosku i niezbędnych załączników udziela Główny Ekolog Oddziału.

Wnioski można składać w oddziale Banku w dowolnym terminie, najlepiej w momencie planowania inwestycji. Ważne jest to, aby wnioskodawca nie dokonał płatności za zakupy i usługi, ponieważ Bank w przypadku kredytów preferencyjnych nie refunduje poniesionych kosztów. Wypłata środków kredytu dokonywana jest bezgotówkowo, na rachunek dostawców i wykonawców, pod przedłożone faktury lub inne dokumenty finansowe. Wnioski rozpatrywane są w Banku, natomiast wnioskowane zadanie jest akceptowane przez Wojewódzki Fundusz.

Instrumenty oferowane przez Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Opolskiego

3. *Instytucja Zarządzająca RPO Województwa Opolskiego na lata 2007-2013 Zarząd Województwa Opolskiego poprzez Departament Koordynacji Programów Operacyjnych w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Opolskiego w Opolu*
ul. Ostrówek 5-7, 45-082 Opole
tel. (077) 541-65-65, (077) 541-65-66, faks (077) 541-65-67
www.rpo.opolskie.pl/rpo/
e-mail: dpo@umwo.opole.pl

W RPO dla Województwa Opolskiego nie jest przewidziana możliwość dofinansowania projektów, których przedmiotem jest wyłącznie usuwanie wyrobów zawierających azbest.

6. Koordynacja i monitoring

Zadania przewidziane w *Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu* będą realizowane **na trzech** poziomach:

- 1) centralnym** – Rada Ministrów, Minister Gospodarki i w strukturze Ministerstwa Gospodarki Główny Koordynator;
- 2) wojewódzkim** – samorząd województwa;
- 3) lokalnym** – samorząd powiatowy i samorząd gminny.

Organem odpowiedzialnym za monitoring i koordynację realizacji *Programu* jest **Minister Gospodarki**, który powołuje:

- 1) Głównego Koordynatora jako osobę odpowiedzialną za współdziałanie poszczególnych jednostek i instytucji oraz podejmowanie inicjatyw dotyczących uaktualniania *Programu*;
- 2) Radę Programową, która – działając jako organ opiniotwórczo-doradczy Ministra Gospodarki – skupia przedstawicieli wszystkich istotnych dla realizacji *Programu* organów, urzędów, instytucji i organizacji.

Na poziomie województwa za realizację zadań odpowiada marszałek województwa, do zadań którego należy:

- 1) współpraca z Głównym Koordynatorem w zakresie potrzeb wynikających z bieżącej realizacji *Programu*;
- 2) gromadzenie przez urząd marszałkowski informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie ich do Głównego Koordynatora z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
- 3) uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w wojewódzkich planach gospodarki odpadami i programach ochrony środowiska, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- 4) współpraca na szczeblu wojewódzkim z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska);
- 5) współpraca z uczelniami i instytucjami naukowymi, organizacjami pozarządowymi, ekspertami poszczególnych dziedzin;
- 6) współpraca z lokalnymi mediami w zakresie spraw objętych *Programem*;
- 7) przygotowywanie i aktualizacja wojewódzkich programów usuwania wyrobów zawierających azbest;
- 8) współpraca z samorządami powiatowymi i gminnymi, przekazywanie wytycznych oraz informacji związanych z realizacją *Programu*;
- 9) przedkładanie Głównemu Koordynatorowi corocznej informacji o realizacji zadań na terenie województwa;
- 10) opracowanie planu sytuacyjnego rozmieszczenia na terenie województwa wyrobów zawierających azbest na podstawie informacji przekazywanych przez samorządy lokalne i przedsiębiorców.

Na poziomie lokalnym zadania realizują samorządy: powiatowy i gminny, poprzez:

Samorząd powiatowy:

- 1) przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;
- 2) współpraca z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie weryfikacji inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- 3) organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w *Programie*;
- 4) inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- 5) współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- 6) współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację *Programu*;
- 7) współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Samorząd gminny:

- 1) gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
- 2) przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;
- 3) organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;**
- 4) organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w *Programie*;
- 5) inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- 6) współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- 7) współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- 8) współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację *Programu*;
- 9) współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

7. Wyniki inwentaryzacji i możliwości utylizacji odpadów zawierających azbest

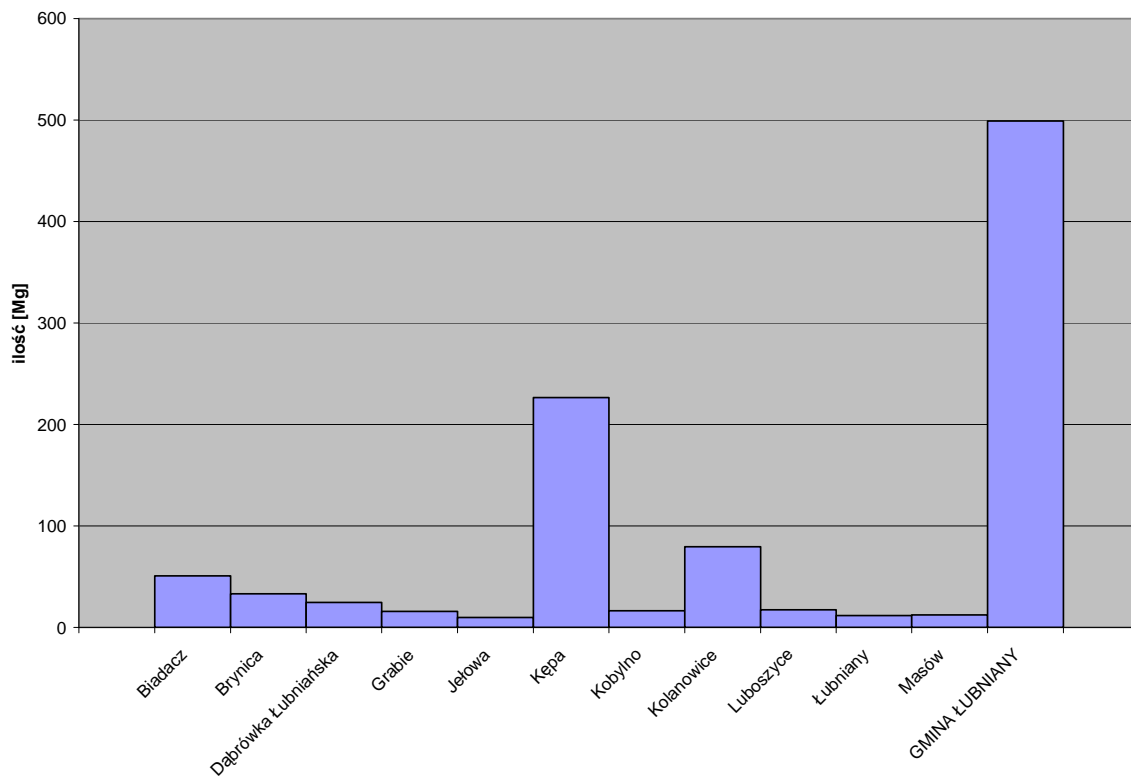
W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji stwierdzono, że na terenie Gminy Łubniany występują wyroby zawierające azbest głównie w postaci płyt falistych stanowiących pokrycia dachowe budynków gospodarczych, inwentarskich oraz mieszkalnych.

Przyjmując średnią masę 1 m² płyt azbestowo-cementowych jako 11 kg można obliczyć wagę wszystkich płyt azbestowych:

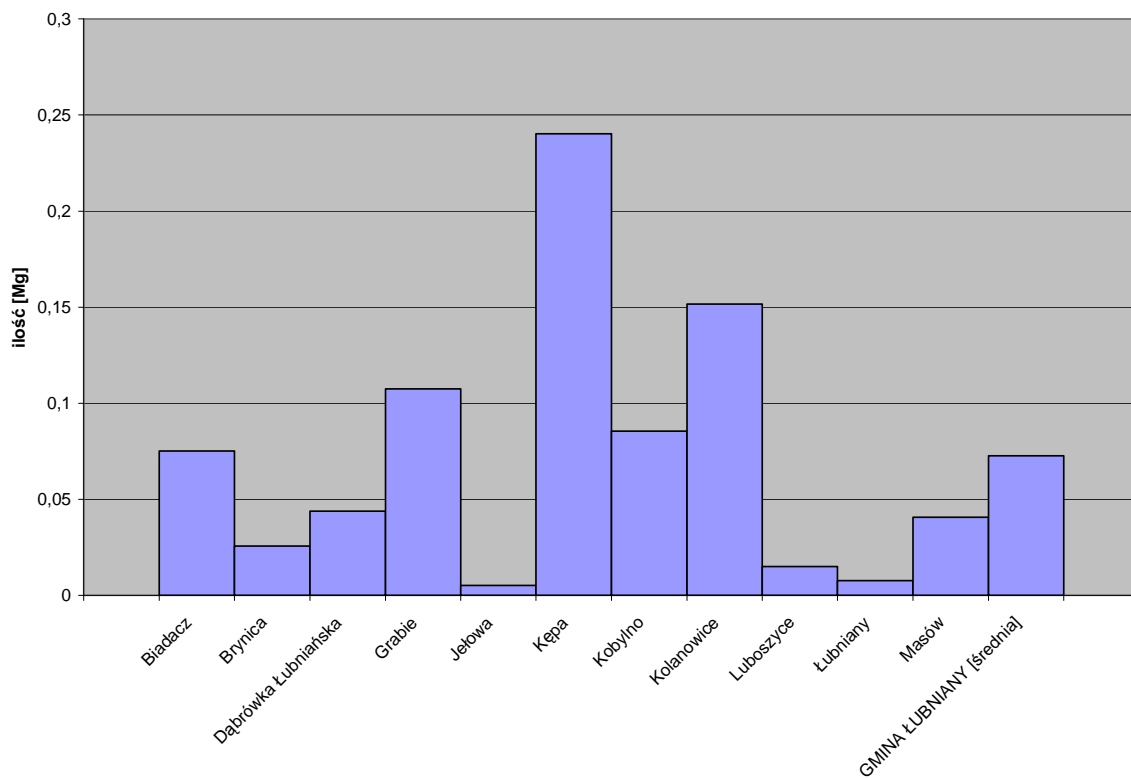
$$48.496,00\text{m}^2 \times 11 \text{ kg} = 533\ 456,00 \text{ kg} = 533,45 \text{ Mg}$$

Lp.	Miejscowość	Ilość [m2]	Ilość [Mg]	Ilość [m2] / mieszkańca	Ilość [Mg] / mieszkańca
1	Biadacz	4 606,00	50,66	6,76	0,07
2	Brynica	3 875,00	42,63	3,02	0,03
3	Dąbrówka łubniańska	2 326,00	25,58	4,11	0,04
4	Grabie	879,00	9,67	6,19	0,07
5	Jełowa	1376,00	15,14	0,72	0,01
6	Kępa	20 624,00	226,86	21,73	0,24
7	Kobylno	1 567,00	17,24	7,87	0,09
8	Kolanowice	8 735,00	96,08	16,42	0,18
9	Luboszyce	1 776,00	19,54	1,49	0,02
10	Łubniany	1 595,00	17,54	1,02	0,01
11	Masów	1 137,00	12,51	3,78	0,04
12	GINA ŁUBNIANY	48 496,00	533,45	5,20	0,06

Tabela 1. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych na terenie gminy łubniany (stan na 31.10.2011 r.)

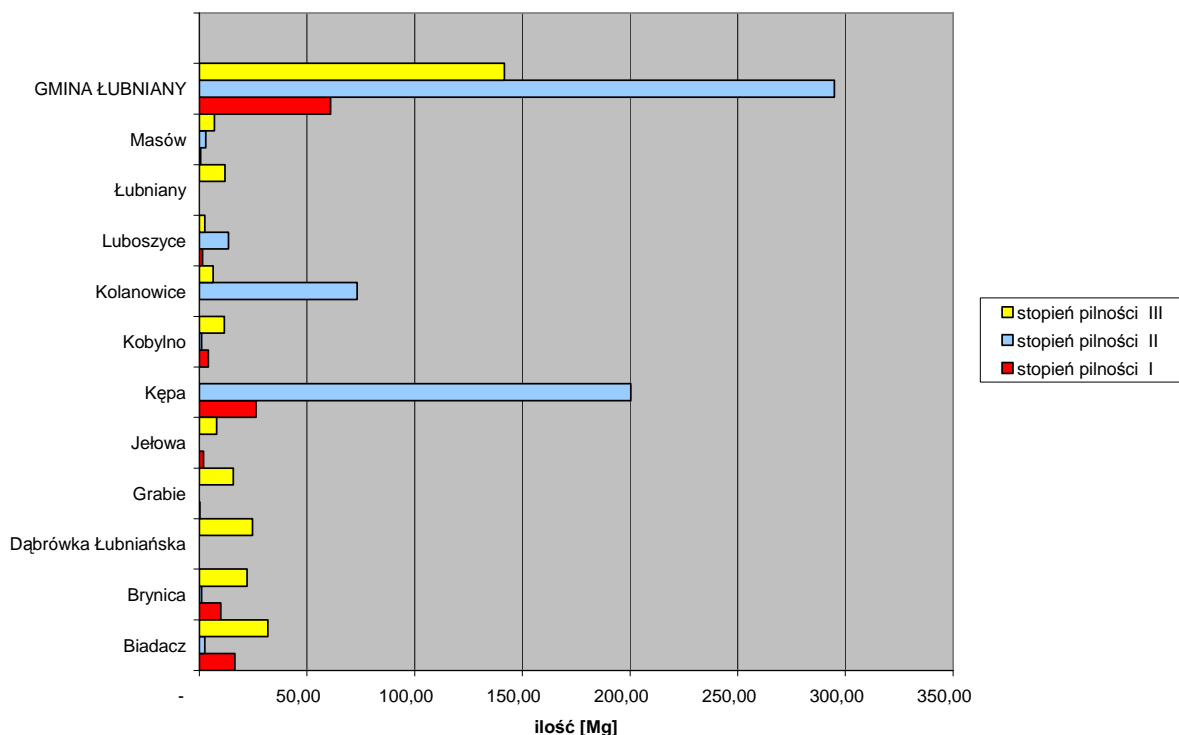
Rys. 1. Ilość wyrobów zawierających azbest w miejscowościach gminy Lubniany.

Rys. 2. Ilość wyrobów azbestowych przypadająca na mieszkańca w gminie Lubniany.

Lp.	Miejscowość	Ilość [m2]	Ilość [Mg]	Stopień pilności		
				I	II	III
1	Biadacz	4 606,00	50,66	16,50	2,38	31,78
2	Brynica	3 875,00	42,63	11,03	1,01	30,59
3	Dąbrówka Łubniańska	2 326,00	25,58	-	-	25,58
4	Grabie	879,00	9,67	0,23	-	9,44
5	Jełowa	1 376,00	15,14	1,26	4,38	9,50
6	Kępa	20 624,00	226,86	26,29	200,57	-
7	Kobyłno	1 567,00	17,24	4,07	1,60	11,57
8	Kolanowice	8 735,00	96,08	-	73,26	22,82
9	Luboszyce	1 776,00	19,54	1,50	15,49	2,55
10	Łubniani	1 595,00	17,54	-	2,20	15,34
11	Masów	1 137,00	12,51	0,55	3,12	8,84
12	GMINA ŁUBNIANY	48 496,00	533,45	61,43	304,01	167,14

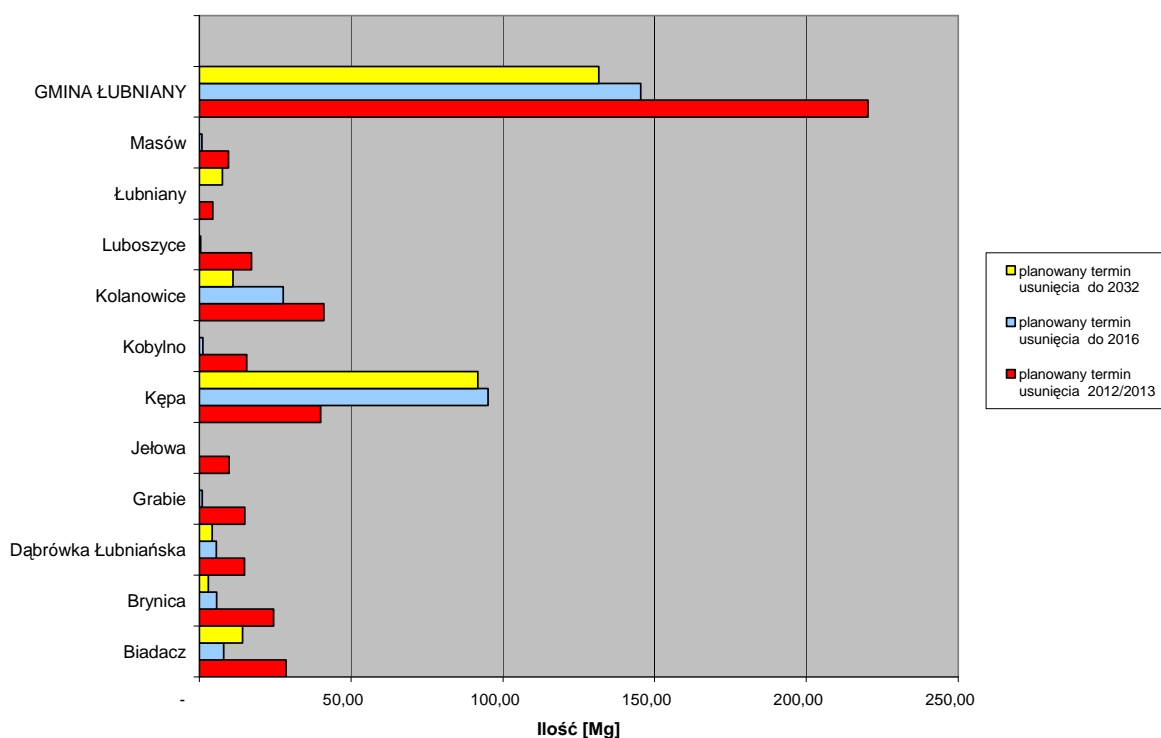
Tabela 2. Stopień pilności utylizacji wyrobów azbestowych w miejscowościach gminy Łubniani wyrażony w Mg.

Rys.3. Stopień pilności utylizacji wyrobów azbestowych w gminie Łubniani.

Lp.	Miejscowość	Ilość [m2]	Ilość [Mg]	Planowany termin usunięcia		
				2012/2013	do 2016	do 2032
1	Biadacz	4 606,00	50,66	28,54	7,86	14,26
2	Brynica	3 875,00	42,63	25,96	5,70	10,97
3	Dąbrówka Łubniańska	2 326,00	25,58	14,96	5,58	5,04
4	Grabie	879,00	9,67	8,73	0,94	-
5	Jełowa	1 376,00	15,14	15,14	-	-
6	Kępa	20 624,00	226,86	39,93	95,15	91,78
7	Kobyłno	1 567,00	17,24	16,14	1,10	-
8	Kolanowice	8 735,00	96,08	40,97	27,60	27,51
9	Luboszyce	1 776,00	19,54	17,16	0,40	1,98
10	Łubniany	1 595,00	17,54	7,81	-	9,73
11	Masów	1 137,00	12,51	9,58	2,75	0,18
12	GMINA ŁUBNIANY	48 496,00	533,45	224,92	147,08	161,45

Tabela 3. Planowany termin usunięcia wyrobów azbestowych (wg. wstępnych deklaracji właścicieli nieruchomości).

Rys. 4. Planowany termin usunięcia wyrobów azbestowych.

W trakcie prowadzonej inwentaryzacji zaobserwowany został również proceder, (w małej skali) montażu eternitu „z dachu na dach”. Powoduje to skażenie podczas zdejmowania z pierwszego dachu, (roboty są wykonywane przez osoby przypadkowe, do tego w pośpiechu), również podczas transportu, a szczególnie w czasie układania zdemontowanych uprzednio płyt na dachu docelowym. Opisywane powyżej, niedopuszczalne prawnie zachowania uzyskują akceptację społeczną (pomimo faktu, że tego rodzaju działania szkodzą zdrowiu tego społeczeństwa), a osoby tego dokonujące unikają kar, pomimo funkcjonowania odpowiednich przepisów. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że

od stycznia 2005 r. wymienione praktyki podlegają sankcjom karnym z mocy przepisów Kodeksu Karnego i są zagrożone oprócz grzywny, karą pozbawienia wolności do lat 3.
Za złamanie przepisów ustawy o odpadach, od dnia 12 marca 2010 r. zaostrzone zostały sankcje karne, dot. nieprawidłowości przy gospodarowaniu odpadami.

Składowanie (unieszkodliwianie) odpadów azbestowych

Jedyną metodą (aktualnie stosowaną) unieszkodliwiania odpadów azbestowych jest ich składowanie. Dzięki wprowadzonym zmianom legislacyjnym już niedługo możliwe będzie unieszkodliwianie azbestu w procesach obróbki termicznej z zastosowaniem technologii mikrofalowej (MTT).

W uzasadnionych wypadkach zastosowanie takiej technologii jest wyjściem lepszym niż składowanie, jednakże ze względów ekonomicznych i logistycznych metoda ta jeszcze długo nie zastąpi w pełni metody unieszkodliwiania poprzez składowanie.

Istniejące składowiska nie spełniające wymagań dyrektywy muszą być zmodernizowane najpóźniej do 1 lipca 2012 r. lub zamknięte,

Nowe składowiska odpadów azbestowych spełniać powinny wymagania konstrukcyjne dyrektywy z chwila ich zakładania,

Zakłada się, że potrzeba jest w całym kraju 56 składowisk o powierzchniach 1ha, 2ha i 5 ha. W województwie opolskim brak jest składowisk odpadów zawierających azbest.

Wybór miejsc lokalizacji składowisk należy dokonać w oparciu o wytyczne zawarte w dyrektywie 99/31/WE w sprawie składowania odpadów oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie zmiany szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 39, poz. 320). Ilość składowisk potrzebnych w danym województwie zależy od przyjętych koncepcji budowy:

- ⇒ dużego „centralnego” składowiska o powierzchni ok. 5 ha dla potrzeb regionu lub jego znacznej części,
- ⇒ średnich składowisk o powierzchni ok. 2 ha,
- ⇒ małych składowisk o powierzchni do 1 ha lokalizowanych przy istniejących składowiskach komunalnych na wydzielonych częściach składowisk z możliwością rozbudowy pozwalająca na składowanie odpadów w następnych latach.

Jako optymalną głębokość składowania przyjęto 8 m warstwowo układanych opakowanych odpadów, które po wypełnieniu składowiska przysypywane będą 2 m warstwa gruntu.

Ilość składowisk i ich lokalizacja zależy od decyzji organów samorządu gminnego i powiatowego.

Oszacowanie kosztów usunięcia wyrobów azbestowych.

W celu ustalenia kosztów usunięcia wyrobów zawierających azbest uzyskano informację od kilku firm posiadających zezwolenie na usuwanie i transport tego typu odpadów.

Wykaz podmiotów, które posiadają uregulowany stan formalnoprawny w zakresie usuwania i transportu odpadów zawierających azbest znajduje się w **załączniku Nr 2**.

Średni koszt usunięcia 1m² płyty cementowo-azbestowej w 2011 r. wynosi **30,00 zł netto**.

Kwota ta zawiera:

- demontaż i zapakowanie 1m² płyty,
- transport 1m² płyty,
- składowanie 1m² płyty.

Przy usuwaniu większej ilości płyt zawierających azbest cena podlega negocjacji.

Znając powierzchnię wyrobów zawierających azbest w wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji można oszacować koszt usunięcia tych wyrobów:

$$48\ 496,00\text{m}^2 \times 30,00\ \text{zł} = 1.454.880,00\ \text{zł}$$

Koszt zabezpieczenia wyrobów azbestowy przez malowanie jest porównywalny z usuwaniem.

Lp.	Miejscowość	Ilość [m2]	Koszt usunięcia wyrobów azbestowych[zł]		
			2012/2013	do 2016	do 2032
1	Biadacz	4 606,00	77 850,00	21 450,00	38 880,00
2	Brynica	3 875,00	70 800,00	15 540,00	29 910,00
3	Dąbrówka Łubniańska	2 326,00	40 800,00	15 210,00	13 770,00
4	Grabie	879,00	23 820,00	2 550,00	-
5	Jełowa	1 376,00	37 020,00	-	4 260,00
6	Kępa	20 624,00	108 900,00	259 500,00	250 320,00
7	Kobyłno	1 567,00	44 010,00	3 000,00	-
8	Kolanowice	8 735,00	111 750,00	75 300,00	75 000,00
9	Luboszyce	1 776,00	46 800,00	1 080,00	5 400,00
10	Łubniany	1 595,00	21 300,00	-	26 550,00
11	Masów	1 137,00	26 130,00	7 500,00	480,00
12	GMINA ŁUBNIANY	48 496,00	609 180,00	401 130,00	444 570,00

Tabela 4. Szacowany koszt usunięcia wyrobów zawierających azbest z miejscowości gminy Łubniany w podziale na etapy.

Harmonogram realizacji Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Łubniany na lata 2012-2032

Lp.	Nazwa zadania	Jednostka realizująca	Okres realizacji
1	Opracowanie i uchwalenie „Programu Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z terenu Gminy Łubniany na lata 2012- 2032”	Wójt Gminy Łubniany	2011
2	Działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków i budowli zawierających azbest		2012-2032
3	Coroczna aktualizacja bazy danych o obiektach zawierających azbest (inventaryzacja)		2012-2032
4	Wprowadzanie do bazy azbestowej danych związanych z likwidacją pokryć azbestowych		2012-2032
5	Założenie i prowadzenie rejestru wniosków i ich realizacja zgodnie z zachowaniem pilności stanu wyrobów zawierających azbest		2012-2032
6	Pozyskiwanie funduszy na realizację Programu (zadanie ciągłe)		2012-2032
7	Sukcesywne usuwanie wyrobów azbestowych z terenu gminy	Uprawnione firmy, Wójt Gminy Łubniany	2012-2032
8	Monitoring i ocena realizacji Programu	Wójt Gminy Łubniany	co 2 lata

8. Procedury bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Procedury stanowią przewodnik dla osób i instytucji uczestniczących w procesach unieszkodliwiania azbestu. Z uwagi na zakres opracowania program skupia się na procedurach dotyczących demontażu płyt azbestowo-cementowych (eternitu). Pozostałe procedury opisujące transport i składowanie nie występują w tym opracowaniu.

Problematyka bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest została uszeregowana w bloku tematycznym obejmującym łącznie 6 procedur.

Są to:

Grupa I

Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami i urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.

Procedura 1: dotycząca obowiązków w czasie użytkowania obiektów, instalacji i urządzeń.

Procedura 2: dotycząca obowiązków przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest,

Grupa II

Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych.

Procedura 3: dotycząca postępowania przy pracach przygotowawczych do usunięcia wyrobów zawierających azbest.

Procedura 4: dotycząca prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu (terenu) instalacji.

Grupa III

Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 5: dotycząca przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Grupa IV

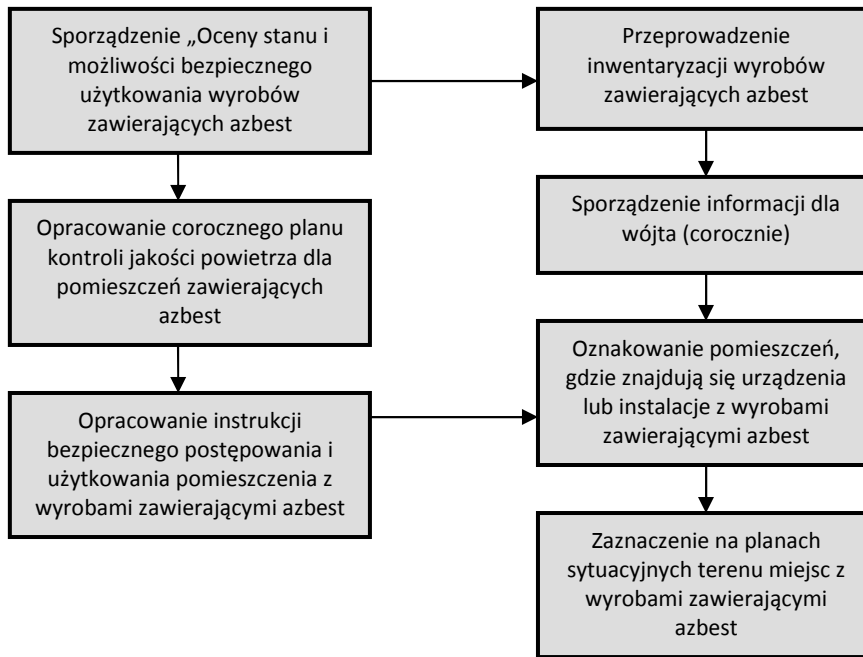
Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 6: dotycząca składowania odpadów na składowisku przeznaczonym do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest lub innym, spełniającym odpowiednie warunki techniczne.

Procedura 1 dotycząca obowiązków w czasie użytkowania obiektów, instalacji i urządzeń.

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków oraz zasad postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji i urządzeń oraz terenów gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Wyznacza ona obowiązki i kierunki działań, jakie obowiązani są podejmować właściciele/zarządzający obiektami, na których zidentyfikowano wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy bezpiecznego ich użytkowania.

Opis szczegółowy

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu – gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest – ma obowiązek sporządzenia - w 2 egzemplarzach - „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” zwanej dalej Ocena. Od dnia 17 września 2010 r. obowiązuje nowy wzór arkusza ocen chociaż kwalifikacja do trzech stopni pilności nie uległa zmianie. Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej – sporządzają następne oceny w terminach wynikających z warunków poprzedniej Oceny – tzn.:

1. w ciągu pięciu lat – jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieszkodzone,
2. po jednym roku – jeżeli przy poprzedniej Ocenie ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia.
3. wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia – powinny zostać bezzwłocznie usunięte.

„Ocenę ...” sporządza właściciel lub zarządca i zachowuje ją w dokumentacji budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – do czasu sporządzenia kolejnej oceny, której termin wynika z oceny pierwszej.

Właściciel lub zarządca zobowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest. Wyniki inwentaryzacji powinny służyć do sporządzenia stosownej informacji dla wójta, burmistrza lub prezydenta miasta – właściwego dla miejsca znajdowania się budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest. Informacje przedkłada się corocznie, celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest, – co pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie a także na zaktualizowanie ewidencji. Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest, ma ponadto obowiązki:

- Oznakowania miejsc, a szczególnie pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest – odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu,
- Opracowania i wywieszenia w takiej sytuacji na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest.

- Zaznaczenia na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

Procedura 2 dotycząca obowiązków przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest

Opis procedury

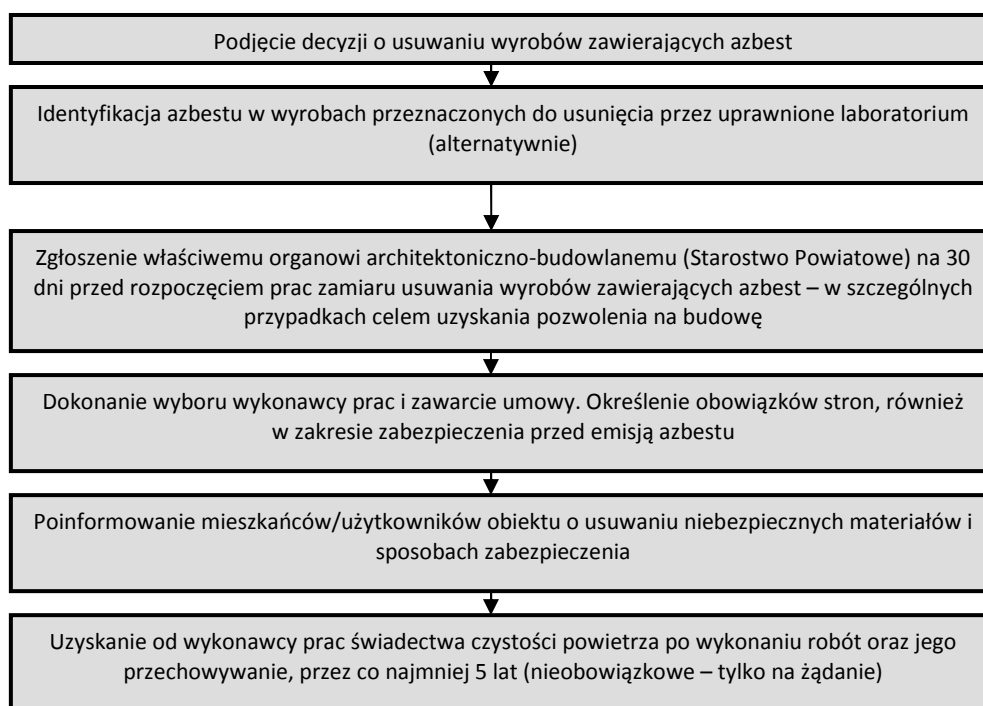
Procedura dotyczy obowiązków i sposobów postępowania właścicieli lub zarządzających obiektami z zabudowanymi wyrobami z azbestem w toku czynności zmierzających do usuwania wyrobów azbestowych.

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów z wyrobami zawierającymi azbest – przed i w czasie wykonywania prac usuwania lub zabezpieczania takich wyrobów.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac.

Szczegółowy opis

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest – powinien dokonać identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach, przez uprawnione do takich prac laboratorium. Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub usuwania takich wyrobów – o ile informacja ta, nie jest podana w innych dokumentach budowy

przedmiotowego obiektu. Identyfikacja azbestu jest obowiązkiem właściciela lub zarządcy, wynikającym z tytułu własności oraz odpowiedzialności prawnej, dotyczącej ochrony osób trzecich od szkód mogących wynikać z nieodpowiedniej eksploatacji przedmiotu stanowiącego własność. Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględniane przy:

- sporządzaniu Oceny
- sporządzaniu informacji dla wójta, burmistrza, prezydenta miasta
- zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac – wytwarzającym odpady niebezpieczne.

Właściciel lub zarządca może zlecić innym – fachowo przygotowanym osobom lub podmiotom prawnym – przeprowadzenia czynności wykonania identyfikacji azbestu w wyrobach. W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest, **ma obowiązek zgłoszenia** – na 30 dni przed rozpoczęciem prac, wniosku o pozwolenie na budowę (remont), wraz z określonymi warunkami. Wniosek powinien zostać sporządzony z uwzględnieniem przepisów wynikających art. 31 ust. 3, pkt.2 oraz Art. 36 ust. 1 pkt.1 i 4 ustawy – Prawo budowlane. Zatajenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo-budowlanych skutkuje – na podstawie ustawy Prawo Ochrony Środowiska – odpowiedzialnością prawną.

Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac – wytwórcy odpadów niebezpiecznych. Zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być jasno sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac.

Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca **powinien poinformować** mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością. Na końcu właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac, **pisemne oświadczenie** o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywać je przez okres, co najmniej pięciu lat, wraz z pozostałą dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.

Wykonawca obowiązany jest wystawić i przekazać inwestorowi dokumenty takie jak karta ewidencji odpadu oraz karta przekazania odpadu, poświadczona przez uprawnione składowisko, że wymienione w niej odpady znalazły się w tym miejscu.

Ponadto przed rozpoczęciem prac powinno zostać przeprowadzone rozpoznanie przez ornitologa, w celu uzyskania informacji o ewentualnym występowaniu gatunków chronionych ptaków lub nietoperzy.

W przypadku usuwania wyrobów zawierających azbest z budynków, na których stwierdzono gniazda ptaków chronionych lub występowanie nietoperzy prace remontowe należy prowadzić poza ich okresem rozrodu tj. od 1 marca do 31 sierpnia. Wskazany termin może zostać skorygowany, w zależności od wymagań poszczególnych gatunków stwierdzonych podczas rozpoznania prowadzonego przez ornitologa/chiropterologa.

Na poddaszach czy strychach w stodołach bądź budynkach nieużytkowanych mogą występować nietoperze, które mogą traktować te obiekty jako stanowiska lęgowe. W przypadku stwierdzenia występowania kolonii rozrodczych nietoperzy w obiektach, gdzie znajdują się wyroby azbestowe, prace związane z ich wymianą należałoby prowadzić poza okresem lęgu i odchowania. Okres rozrodu oraz odchowania młodych u nietoperzy przypada z reguły od drugiej połowy maja do sierpnia.

W przypadku konieczności wykonania czynności zakazanych w stosunku do chronionych gatunków zwierząt, o których mowa w § 7 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. nr 237, poz. 1419), konieczne jest uzyskanie zezwolenia na odstępstwa od ww. zakazów wydanego przez właściwy organ ochrony środowiska. W zależności od statusu ochrony (ściśła lub częściowa) oraz od czynności zabronionych w stosunku do danego gatunku, będzie nim Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu lub Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska.

Uzyskanie zezwolenia nie jest wymagane w przypadku usuwania w okresie od dnia 16 października do końca lutego, gniazd ptasich z obiektów budowlanych i terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względu bezpieczeństwa lub sanitarne.

W przypadkach, gdy obiekt budowlany wykorzystywany był przez chronione gatunki zwierząt po przeprowadzeniu prac remontowych należy, w miarę możliwości, umożliwić nietoperzom dalsze schronienie w czasie dnia, a ptakom dalsze gniazdowanie w jego obrębie. Jeżeli nie będzie to możliwe poprzez wykorzystanie naturalnych szpar i szczelin, należy dążyć do zapewnienia na remontowanym budynku lub w jego rejonie odpowiednich siedlisk zastępczych (np. budek lęgowych), aby zrekompensować utracone miejsca bytowania i rozrodu danych gatunków. Charakter zastosowanych siedlisk zastępczych, ich lokalizacja, parametry techniczne i zagęszczenie powinny być dobrane odpowiednio do preferencji gatunków, które występowały tam wcześniej i skonsultowane z ornitologiem i chiropterologiem.

W przypadkach, gdy obiekt budowlany wykorzystywany był przez jerzyki *Apus apus*, a w ramach remontu stropodach budynku ocieplono materiałami sypkimi (np. przy użyciu granulatu wełny mineralnej, granulatu styropianu fibry celulozowej), należy całkowicie zrezygnować z pozostawienia otwartych otworów do stropodachów, gdyż materiały użyte do izolacji są niebezpieczne dla ww. gatunku. W takim przypadku należy także zapewnić odpowiednie siedliska zastępcze w postaci skrzynek lęgowych lub konstrukcji trocinobetonowych typu Swift Box oraz Brick Box (przeznaczone dla wróbli, ale mogą w nich gniazdować również jerzyki).

Procedura 3: dotycząca postępowania przy pracach przygotowawczych do usunięcia wyrobów zawierających azbest.

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zasad postępowania podczas prac przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest lub ich zabezpieczenia. Procedura dotyczy podmiotów gospodarczych zajmujących się gospodarką odpadami niebezpiecznymi (azbestem) oraz ich współpracy z właścicielem.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje całokształt prac oraz postępowania dotyczącego przygotowania do zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Opis szczegółowy

Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, jest – w rozumieniu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243. Art. 3 „wytwórca odpadów powstających w wyniku świadczenia usług, w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba, że umowa o świadczeniu usługi stanowi inaczej”.

Z powyższej definicji wynika, że wytwórcą odpadów może być np. właściciel lub zarządzający, który we własnym zakresie wykonuje prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest

i zleca do wykonania tylko część robót. W takim przypadku na nim też spoczywać będą wszystkie obowiązki wynikające z przepisów i procedur postępowania z odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest. Wytwórcę odpadów obowiązuje postępowanie określone przepisami ustawy o odpadach. Podstawową czynnością dla przedsiębiorcy, który zamierza podjąć działalność w zakresie wytwarzania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest jest opracowanie programu gospodarki odpadami (wszelkimi ze względu na profil działalności) w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest i uzyskanie jego zatwierdzenia przez właściwego, ze względu na siedzibę przedsiębiorcy marszałka województwa z możliwym zasięgiem działania nawet dla całego kraju. Program gospodarki odpadami dołączony do wniosku o wydanie decyzji zatwierdzającej, powinien zawierać:

1. Wyszczególnienie wszystkich rodzajów odpadów, (w tym niebezpiecznych) przewidzianych do wytwarzania wraz z odpowiednimi kodami, a w przypadku, gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie mogą powodować odpady niebezpieczne, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania składu chemicznego i właściwości odpadów,
2. Informację wskazującą na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów, (w tym niebezpiecznych) lub ograniczenia ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
3. Szczegółowy opis sposobów gospodarowania odpadami, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,
4. Wskazanie miejsca i sposobu magazynowania odpadów,
5. Określenie czasu prowadzenia działalności związanej z wytwarzaniem odpadów (maks. na 10 lat),
6. Określenie zasięgu działania podmiotu.

Wytwórca odpadów może zlecić wykonanie obowiązku gospodarowania odpadami innemu posiadaczowi odpadów. Posiadacz odpadów może je przekazywać wyłącznie podmiotom, które uzyskały zatwierdzenie programu gospodarki odpadami przez właściwy organ lub prowadzi taką działalność w zakresie gospodarki odpadami na mocy zezwoleń.

Po dopełnieniu obowiązków wynikających z ogólnych zasad postępowania wykonawca prac uprawniony jest do przyjęcia zlecenia i zawarcia umowy na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, wraz z oczyszczaniem miejsca prac z azbestem. Dla prawidłowego zawarcia takiej umowy, koniecznym jest określenie stanu środowiska przed przystąpieniem do prac, w tym strefy przyszłych prac. Pozwoli to na określenia stopnia narażenia na azbest w miejscu pracy oraz prawidłowe przygotowanie planu prac.

Plan pracy powinien być sporządzony zgodnie ze stosownymi przepisami i zawierać:

- określenie rodzaju azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia,
- aktualną ocenę,
- przewidywaną ilość wytwarzanych odpadów do usunięcia,
- ustalenie odpowiednich sposobów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- określenie rodzajów i metod pracy,
- określenie sposobów eliminowania lub ograniczenia uwalniania się pyłu azbestu do powietrza.

Następnie powinien zostać opracowany Plan Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia, zwany planem „BIOZ”, obejmujący m.in.

- informacje dotyczące przewidywanych zagrożeń, występujących podczas realizacji robót budowlanych, określająca skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsca i czas wystąpienia,
- informacje o wydzieleniu i oznakowaniu miejsc prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia,
- informacje o sposobie prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych w tym:

a/ określenia zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia,

b/ konieczność stosowania przez pracowników środków ochrony indywidualnej, zabezpieczającej przed skutkami zagrożeń,
c/ zasady bezpośredniego nadzoru nad pracami szczególnie niebezpiecznymi, przez wyznaczone w tym celu osoby.

- Określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy,

Wskazanie środków technicznych i organizacyjnych, zapobiegających niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia lub w ich sąsiedztwie.

Pracodawca ma obowiązek zapoznania pracowników lub ich przedstawicieli z planem prac, szczególnie dotyczącego bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.

Wykonawca prac ma obowiązek przeszkolenia wszystkich osób pozostających w kontakcie z azbestem, pracowników bezpośrednio zatrudnionych, kierujących i nadzorujących prace – w zakresie bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest i ich odpadami a także bezpieczeństwa i higieny takich prac. Szkolenie powinno być przeprowadzone zgodnie z przepisami odpowiedniego rozporządzenia Ministra Pracy, przez upoważnioną do takiej działalności instytucję i potwierdzone odpowiednim świadectwem lub zaświadczeniem.

Skompletowanie środków ochrony pracowników tj. odpowiednich ubrań roboczych w takiej ilości, aby zabezpieczyć pracowników przez cały czas trwania robót i oczyszczania terenu po tych robotach.

Wykonawca zobowiązany jest do zgłoszenia rozpoczęcia prac usuwania wyrobów zawierających azbest do właściwego organu nadzoru budowlanego, okręgowego inspektora pracy oraz właściwego inspektora sanitarnego w terminie minimum 7 dni przed rozpoczęciem prac.

Pracodawca będący wytwórcą odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest zobowiązany jest do przygotowania, prowadzenia i przechowywania rejestru pracowników narażonych na działanie azbestu.

Celem zapewnienia składowania odpadów niebezpiecznych powstałych po usunięciu wyrobów zawierających azbest, wytwórcą odpadów powinien przed przeprowadzeniem robót, zawrzeć porozumienie z zarządzającym składowiskiem odpowiednim dla odpadów niebezpiecznych zawierających azbest (składowanie oddzielne lub odpowiednio przygotowana kwatera na innym składowisku). Ważne znaczenie dla prawidłowego przygotowania robót ma skompletowanie wyposażenia technicznego, w tym narzędzi ręcznych i wolnoobrotowych, narzędzi mechanicznych, urządzeń wentylacyjnych oraz podstawowego sprzętu przeciwpożarowego. Na tym etapie należy też zabezpieczyć techniczne środki zapobiegające emisji azbestu w miejscu pracy oraz środowisku – w zależności od określenia stanu środowiska, dokonanego przed przystąpieniem do wykonywania prac.

Jeżeli usuwane wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 , lub inne mocno uszkodzone, a także zawierające krokidolit oraz wyroby znajdujące się w pomieszczeniach zamkniętych – niezbędne jest zawarcie umowy z laboratorium upoważnionym do prowadzenia monitoringu powietrza. Duże znaczenie ma również przygotowanie i organizacja zaplecza budowy, w tym części socjalnej, obejmującej:

- urządzenia sanitarno-higieniczne, z możliwością umycia się i natrysku po pracy w kontakcie z azbestem,
- pomieszczenia na szatnie czyste i brudne,
- pomieszczenia dla spożywania posiłków oraz regeneracji.

W planie prac – w zależności od wielkości lub specyfiki budynku, budowli, instalacji lub urządzenia, a również terenu, gdzie prowadzone będą prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest – a także występującego stopnia narażenia na azbest – mogą zostać określone również inne niezbędne wymagania.

Procedura 4: dotycząca prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu (terenu) instalacji.

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest – będących, w rozumieniu ustawy o odpadach – wytwórcami odpadów niebezpiecznych,

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres od rozpoczęcia do zakończenia prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem budynku budowli, instalacji lub urządzenia i terenu z pozostałości azbestu.

Opis szczegółowy

Na początku należy wykonać odpowiednie zabezpieczenia obiektu, będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także terenu wokół – przed emisją pyłu azbestu, która może nastąpić w wyniku prowadzenia prac.

Ogrodzenie terenu powinno nastąpić z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla pieszych, nie mniej niż 2 m przy zastosowaniu oston. Teren prac należy ogrodzić poprzez oznakowanie taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało-czerwonym i umieszczenie tablic ostrzegawczych z napisami „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony” lub „Zagrożenie azbestem krokidolitem”.

Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a teren wokół objęty kurtyna, powinien być wyłożony grubą folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej.

Ogólne zasady postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest określają następujące wymagania techniczne:

- nawilżania woda wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontażu całych wyrobów (płyt, rur, kształtek itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajania wyrobów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,
- prowadzenia kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu, przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy,
- składowanie na tej samej zmianie roboczej, usuniętych odpadów zawierających azbest, po ich szczelnym opakowaniu – na miejscu tymczasowego magazynowania odpadów,
- codzienne, staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół, dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń – z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry o dużej skuteczności ciągu (99,99%) lub na mokro. Niedopuszczalne jest ręczne zamiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza.

W przypadku prowadzenia prac z wyrobami azbestowo-cementowymi, których gęstość objętościowa wynosi mniej niż 1000 kg/m³ (tzw. miękkie), a także z innymi wyrobami, których powierzchnia jest, w widoczny sposób uszkodzona lub zniszczona lub, jeżeli prace prowadzone są na obiektach, z wyrobami zawierającymi azbest krokidolit, lub też w pomieszczeniach zamkniętych to powinny być

zastosowane szczególne zabezpieczenia strefy prac i ochrony pracowników oraz środowiska, niezależnie od ogólnych zasad postępowania.

Należą do nich:

- komory dekontaminacyjne (służby) dla całych pomieszczeń lub stanowiące łącznik izolacyjny między pomieszczeniem stanowiącym strefę prac, a innymi pomieszczeniami lub na zewnątrz obiektu,
- zaostrzone rygory przestrzegania stosowania środków ochrony osobistej,
- inne metody, określone na etapie prac przygotowawczych.

W obiekcie przylegającym do strefy prac, należy zastosować odpowiednie zabezpieczenia, w tym uszczelnienie otworów okiennych i drzwiowych, a także inne, właściwe dla stopnia narażenia, środki zabezpieczające.

Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie z polietylenu, lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie (zgrzewem ciągłym lub taśmą klejącą). Niedopuszczalne jest stosowanie worków papierowych. Odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej większej niż 1000kg/m^3 a więc płyty i rury azbestowo-cementowe, lub ich części powinny być szczelnie opakowane w folie. Pył azbestowy oraz odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 powinny być zestalane przy użyciu cementu lub żywicy syntetycznych i po związaniu spoiwa szczelnie zapakowane w folie. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane, w sposób określony dla azbestu. Etykiety i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe, nie ulegające zniszczeniu, pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych. Dla usuniętych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz ich transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych, właściwe dla azbestu stosuje się:

- Kartę ewidencji odpadu,
- kartę przekazania odpadów.

Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych – wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu. Oczyszczenie powinno nastąpić przez zastosowanie urządzeń filtracyjno-wentylacyjnych z filtrem o wysokiej skuteczności sięgającej poziom (99,99%) lub na mokro. Wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu, będącego przedmiotem prac – oświadczenia stwierdzającego rzetelność wykonania prac i czyszczenia z azbestu.

W przypadku, kiedy przedmiotem prac były wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 lub wyroby mocno uszkodzone i zniszczone lub prace obejmowały wyroby zawierające azbest krokidolit lub prowadzone były w pomieszczeniach zamkniętych, wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia wyników badania powietrza – przeprowadzonego przez uprawnione do tego laboratorium lub instytucje. W przypadkach wykonywania prac na zewnątrz nie ma obowiązku wykonywania pomiarów czystości powietrza chyba, że inwestor tego zażąda od wykonawcy. Koszt wykonania takich badań spoczywa na inwestorze a obowiązek ich wykonania lub zlecenia na wykonawcy prac.

Procedura 5: dotycząca przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Cel procedury

Procedura ta wskazuje podstawowe obowiązki podmiotu wykonującego transport odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest. Formułuje zasady pakowania odpadów i przygotowania środka transportowego do przewożenia odpadów azbestowych.

Procedura obowiązuje od momentu odbioru spakowanych prawidłowo odpadów azbestowych, poprzez czas przewozu ich do miejsca unieszkodliwienia aż do rozładunku i wystawieniu potwierdzenia umieszczenia odpadów w miejscu do tego uprawnionym.

Procedura 6: dotycząca składowania odpadów na składowisku przeznaczonym do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest lub innym, spełniającym odpowiednie warunki techniczne.

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu i zasad postępowania dotyczących składowania na składowiskach odpadów lub w wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk odpadów, przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje działania począwszy od przyjęcia partii odpadów niebezpiecznych zawierających azbest na składowisko, poprzez dalsze czynności, aż do sporządzenia rocznego zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości przyjętych odpadów.

Opis procedury

Do obowiązków zarządzającego składowiskiem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy:

- a) przeszkolenie pracowników w zakresie bezpiecznych metod postępowania z odpadami zawierającymi azbest, potwierdzenie w „Karcie przekazania odpadów” przyjęcia partii odpadów na składowisko,
- b) sporządzenie zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości odpadów przyjętych na składowisko,
- c) składowanie odpadów zgodnie z przepisami dotyczącymi odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz zatwierdzona instrukcja eksploatacji składowiska,
- d) zapewnienie deponowania odpadów w sposób nie powodujący uszkodzenia opakowań odpadów,
- e) wykorzystanie racjonalne pojemności eksploatacyjnej składowiska.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej oznaczone w katalogu odpadów kodami 17 06 01* i 17 06 05* mogą być unieszkodliwiane przez składowanie na składowiskach lub wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk, przeznaczonych do wyłącznego składowania tych odpadów.

Składowiska lub kwatery buduje się w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się.

Zarządzający składowiskiem powinien uzyskać pozwolenie na użytkowanie składowiska po zatwierdzeniu instrukcji eksploatacji oraz po przeprowadzeniu kontroli przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska. Instrukcje eksploatacji składowiska odpadów niebezpiecznych zatwierdza, w drodze decyzji marszałek województwa.

Kierownik składowiska powinien posiadać świadectwo stwierdzające kwalifikacje w zakresie gospodarowania odpadami i m.in. obowiązany jest do prowadzenia ewidencji ilości odpadów przyjmowanych na składowisko.

Zarządzający składowiskiem pobiera od posiadacza odpadów zawierających azbest jednorazową opłatę za składowanie odpadów.

Zarządzający składowiskiem posiadającym wydzielone kwatery powinien zapewnić selektywne składowanie odpadów zawierających azbest, w izolacji od innych odpadów, a miejsce składowania powinno być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska. Odpady powinny być

deponowane na składowiskach zlokalizowanych na terenach oddalonych od budynków mieszkalnych i izolowanych pasem zieleni.

Prace związane z deponowaniem odpadów zawierających azbest należy prowadzić w sposób zabezpieczający przed emisją pyłu azbestowego do powietrza, a podstawowym zadaniem jest niedopuszczenie do rozszczelnienia opakowań odpadów. Opakowania z odpadami należy zdejmować z pojazdu przy użyciu urządzeń dźwigowych i ostrożnie układać w kwaterze składowiska. Niedopuszczalne jest zrzucanie lub wysypywanie odpadów z samochodów. Warstwa zdeponowanych odpadów powinna być zabezpieczona przed uszkodzeniem opakowań przez przykrycie folią lub warstwą gruntu o grubości około 50 cm.

Opakowania z odpadami powinny być układane zgodnie z technologią składowania zatwierdzona w instrukcji eksploatacji składowiska, uwzględniająca racjonalne wykorzystanie pojemności obiektu. Niedopuszczalne jest kompaktowanie odpadów zawierających azbest, ani poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów.

Dla składowisk odpadów zawierających azbest o kodach 17 06 01* i 17 06 05* nie stosuje się rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów.

Po zakończeniu składowania odpadów zawierających azbest na poziomie 2 m poniżej terenu otoczenia i wypełnieniu gruntem do poziomu terenu zarządzający składowiskiem powinien złożyć wniosek do właściwego organu w celu uzyskania zgody na zamknięcie składowiska lub jego wydzielonej części.

Zgodę na zamknięcie składowiska odpadów niebezpiecznych wydaje w drodze decyzji marszałek województwa po przeprowadzeniu kontroli składowiska przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.

9. Podsumowanie

Pomimo wprowadzenia zakazu stosowania azbestu w nowych budynkach i technologiach będzie on elementem struktury wielu obiektów jako materiał wbudowany jeszcze przez kilkadziesiąt lat. Bardzo ważne jest w przypadku Gminy Łubniany stosowanie się właścicieli/użytkowników obiektów budowlanych do obowiązku przeprowadzania okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest (płyt eternitowych stanowiących pokrycia dachowe) oraz przekazywania Wójtowi Gminy danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu. Pozwoli to na uzyskanie pełnej wiedzy na ten temat i pomoc w podejmowaniu działań związanych z bezpiecznym usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

Wykonywanie tych prac zgodnie z obowiązującym obecnie stanem prawnym może być powierzone jedynie wyspecjalizowanym i uprawnionym w tym zakresie firmom, co pozwoli zminimalizować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia. Z tego względu jednym z celów niniejszego programu jest przybliżenie jak najszerszym kręgom społeczeństwa problematyki bezpiecznej eksploatacji i usuwania wyrobów zawierających azbest.

W „Programie...” zawarto informacje dotyczące właściwości azbestu, jak również określono harmonogram zadań do realizacji, szacując ich koszt w rozbiciu na kolejne lata.

Przedstawiono również ilości wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Łubniany oraz oszacowane koszty związane z demontażem i ich utylizacją. W opracowaniu wskazano również możliwości pozyskania środków z różnych źródeł finansowania na likwidację wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Łubniany.

Przewiduje się, że w przypadku pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na likwidację wyrobów zawierających azbest w następnych latach, gmina będzie otrzymywać coraz więcej zgłoszeń o miejscach występowania azbestu, a to co przyczyni się do udoskonalenia wiedzy na temat ilości tych wyrobów i na racjonalne planowanie środków niezbędnych na sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest, co jest celem programu.

10. Literatura

1. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 -2032 – przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 lipca 2009r. (ze zm. z 15 marca 2010 r.)
2. Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych, Ministerstwo Gospodarki Warszawa 2008 r.
3. Finansowanie usuwania azbestu ze środków krajowych i unijnych w latach 2009 – 2013, Ministerstwo Gospodarki Warszawa 2009 r.
4. Bezpieczne postępowanie z azbestem i materiałami zawierającymi azbest pod redakcją prof. dr. J. Dyczka, AGH Kraków 2007 r.
5. Azbest. Podręcznik dobrych praktyk, Główny Inspektorat Pracy Warszawa 2010 r.
6. Zanieczyszczenie środowiska azbestem, Skutki Zdrowotne, Raport z badań, Instytut Medycyny pracy, Łódź 2010, Neonila Szeszenia- Dąbrowska, Wojciech Sobala
7. Projekt Strategii Rozwoju Gminy na lata 2011-2020 listopad 2011 - www.lubniany.pl
8. Poradnik Finansowanie usuwania azbestu ze środków krajowych i unijnych na lata 2009-2013, Wa-wa 2009

11. Załączniki

Spis załączników:

Załącznik nr 1: Wykaz aktów prawnych związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, transportem i unieszkodliwieniem odpadów azbestowych (stan czerwiec 2011)

Załącznik nr 2: Wykaz firm posiadających zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi (usuwanie, składowanie, transport)

Załącznik nr 3: Arkusz „Informacja o wyrobach zawierających azbest”

Załącznik nr 4: Arkusz „Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”

Załącznik nr 1

Wykaz aktów prawnych związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, transportem i unieszkodliwieniem odpadów azbestowych (stan czerwiec 2011).

Ustawy

1. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.)
2. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.)
3. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118, z późn. zm.)
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.)
5. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251, z późn. zm.)
6. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, z późn. zm.)
7. Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz. U. Nr 11, poz. 84, z późn. zm.)
8. Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671, z późn. zm.)
9. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. Nr 180, poz. 1495)

Rozporządzenia

1. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2004 r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym i warunków ich zatrudnienia przy niektórych z tych prac (Dz. U. Nr 200, poz. 2047, z późn. zm.)
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzania raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257, poz. 2573, z późn. zm.)
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 października 2008 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. Nr 196, poz. 1217)
4. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielanych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19, poz. 231)
5. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 września 2003 r. w sprawie kryteriów i sposobu klasyfikacji substancji i preparatów chemicznych (Dz. U. Nr 171, poz. 1666, z późn. zm.)
6. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 sierpnia 2004 r. w sprawie okresowych badań lekarskich pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest w produkcji (Dz. U. Nr 183, poz. 1896)
7. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 185, poz. 1920, z późn. zm.)
8. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. Nr 280, poz. 2771, z późn. zm.)
9. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. Nr 13, poz. 109)

10. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 73, poz. 645, z późn. zm.)
11. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 15 września 2005 r. w sprawie leków związanych z chorobami wywołanymi pracą przy azbestie (Dz. U. Nr 189, poz. 1603)
12. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 września 2005 r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem (Dz. U. Nr 201, poz. 1674)
13. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833, z późn. zm.)
14. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595)
15. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876 oraz z 2008 r. Nr 200, poz. 1235)
16. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649)
17. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 5 lipca 2004 r. w sprawie ograniczeń, zakazów lub warunków produkcji, obrotu lub stosowania substancji niebezpiecznych i preparatów niebezpiecznych oraz zawierających je produktów (Dz. U. Nr 168, poz. 1762, z późn. zm.)
18. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 7 września 2005 r. w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu (Dz. U. Nr 186, poz. 1553, z późn. zm.)
19. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824)
20. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 22 sierpnia 2007 r. w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów na składowiska podziemne (Dz. U. Nr 163, poz. 1156)
21. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 26 października 2007 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane nieselektywnie na składowiskach podziemnych (Dz. U. Nr 209, poz. 1514)
22. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206)
23. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055)
24. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2003 r. Nr 1, poz. 12)
25. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. Nr 220, poz. 1858)
26. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549 oraz z 2009 r. Nr 39, poz. 320)
27. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz. U. Nr 66, poz. 620, z późn. zm.)
28. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2004 r. w sprawie warunków, w których uznaje się, że odpady nie są niebezpieczne (Dz. U. Nr 128, poz. 1347)

29. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie podziemnych składowisk odpadów (Dz. U. Nr 110, poz. 935)
30. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie standardów emisyjnych z instalacji (Dz. U. Nr 260, poz. 2181)
31. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 30, poz. 213)
32. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 marca 2006 r. w sprawie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza instalacjami i urządzeniami (Dz. U. Nr 49, poz. 356)
33. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 maja 2007 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych (Dz. U. Nr 101, poz. 686)
34. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 czerwca 2008 r. w sprawie rodzajów odpadów, których przewóz w celu unieszkodliwiania jest zabroniony (Dz. U. Nr 119, poz. 769)
35. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2008 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji oraz pomiarów ilości pobieranej wody (Dz. U. Nr 206, poz. 1291)
36. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 124, poz. 1033)
37. Oświadczenie Rządowe z dnia 23 marca 2007 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. (Dz. U. Nr 99, poz. 667)
38. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 108, poz. 953, z późn. zm.)
39. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych do transportu odpadów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 236, poz. 1986)
40. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 237, poz. 2011, z późn. zm.)
41. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126)
42. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 września 2005 r. w sprawie kursów kształcących dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne (Dz. U. Nr 187, poz. 1571)

Załącznik nr 2

Wykaz firm posiadających zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi (usuwanie, składowanie, transport).

Lp.	Nazwa	Termin ważności decyzji	Posiadane zezwolenie i zasięg działalności
1	Przedsiębiorstwo Inżynieryjne „ AGRAF ” Rafał Skórka, Ruda Śląska, ul. Lecha 14	24.06.2020 r.	DEMONTAŻ – cały kraj
2	ALBA ekoserwis Sp. z o.o. Radzionków, ul. Sikorskiego 5	28.02.2014 r.	TRANSPORT – cały kraj
3	„ ALBA MPGK ” Sp. z o.o. Dąbrowa Górnicza, ul. Starocmentarna 2	10.04.2012 r.	TRANSPORT – cały kraj
4	Przedsiębiorstwo Techniki Sanitarnej „ ALBA ” Sp. z o.o. Chorzów, ul. Bytkowskiej 15	31.12.2012 r.	TRANSPORT – cały kraj
5	AM-EKO Agnieszka Ostry Ruda Śląska, ul. 1-go Maja 246A	20.04.2020 r.	DEMONTAŻ – cały kraj
6	Firma „ Beba ” Marcin Bednarz, Witoszów Dolny 149 B.	30.06.2015 r.	TRANSPORT – cały kraj
7	PPHU Birex s.c. Częstochowa, ul. 1-go Maja 7	25.05.2020 r.	DEMONTAŻ – cały kraj TRANSPORT – cały kraj
8	Budownictwo. Usługi Remontowo-Budowlane Joahim Boehm, Gierałtowice, ul. Strażaków 12a	25.04.2020 r.	DEMONTAŻ – cały kraj
9	CENTRUM DACHOWE Gerard Kocięba, Krzanowice, ul. Długa 22	05.04.2021 r.	DEMONTAŻ – cały kraj
10	„ Chem-Kor ” s.c. Stanisław Cieżak, Marek Kaliszewski, Kędzierzyn-Koźle	28.02.2015 r.	TRANSPORT – cały kraj
11	COFINCO – POLAND Sp. z o.o. w Katowicach	18.05.2016 r.	SKŁADOWISKO
12	Przedsiębiorstwo Budowlano-Handlowe „ DAKAD ”, Andrzej Dąbkiewicz, Wilków, ul. Parkowa 18	25.04.2017 r.	TRANSPORT – cały kraj
13	Usługi Transportowe Mirela Dziura , Radlin, ul. Rymera 217 b	03.10.2018 r.	TRANSPORT – cały kraj
14	Ekobau Sp. z o.o. Opole, ul. Kępska 3-5	18.11.2013 r.	TRANSPORT – cały kraj
15	EKO-MIX Konstanty Spurek, Wrocław, ul. Grabiszyńska 163	12.01.2021 r. 30.09.2013 r.	DEMONTAŻ – cały kraj TRANSPORT – cały kraj

16	ECOREN DKE Sp. z o.o. w Polkowicach, ul. Kopalniana 7	19.09.2016 r.	TRANSPORT – cały kraj
17	EKO-SERWIS Janusz Szczęśniak, Idzikowice 44a/3, Wilków	30.06.2018 r.	TRANSPORT – cały kraj
18	P.H.U.P „ EURO-GAZ ” Łój, Wierzbicka, Nawrot, WierzbickiSp. j. Zgórsko 31 A, Sitkówka - Nowiny	02.02.2021 r.	TRANSPORT – cały kraj
19	Autoryzowany Zakład Ogólnobudowlany GAWLIK , Cieszyn, ul. Kresowa 27	26.06.2020 r. 13.03.2013 r.	DEMONTAŻ – cały kraj TRANSPORT – cały kraj
20	GO-BUD Michał Balcerzak Namysłów, ul. Dubois 9/4	09.02.2021 r. 18.02.2021 r. 31.03.2021 r.	DEMONTAŻ – cały kraj DEMONTAŻ – cały kraj (tereny zamknięte) TRANSPORT – cały kraj
21	Firma Remontowo-Budowlana Rafał Granda „ GRANDACH ” Widok 4/3	07.04.2021 r.	DEMONTAŻ- cały kraj
22	PT-H-U-P GREGPOL Smołka Grzegorz, Rybnik, ul. Jodłowa 66g	05.10.2018 r.	TRANSPORT – cały kraj
23	INTEREKO Sp. z o.o. Opole, ul. 10 Sudeckiej Dywizji Zmechanizowanej 4	29.06.2018 r.	TRANSPORT – cały kraj
24	PPHU „ Komart ” Sp. z o.o., Knurów ul. Szpitalna 7	31.07.2012 r.	TRANSPORT – cały kraj UNIESZKODLIWIANIE
25	Komunalnik Sp. z o.o. Grodków, ul. Sienkiewicza 28- 30	02.08.2020 r.	DEMONTAŻ – woj. Opolskie i Dolnośląskie
26	Usługi Remontowo Wykończeniowe Docieplenia Budynków Marcin Kupiecki , Gierałtowice	12.04.2020 r.	DEMONTAŻ- cały kraj
27	Z.P.U.H. „ LEO ” Dagmar Malkusz Gogolin, ul. Krapkowicka 89	24.05.2020 r.	DEMONTAŻ – cały kraj
28	Przedsiębiorstwo Usługowe MALAK Sp. J. Jerzy Ostrowski, Andrzej Grzeczny Opole, ul. Orzechowa 37	20.06.2021 r.	DEMONTAŻ – cały kraj
29	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. Pyskowice, ul. Zaolszany 3	17.03.2014 r.	TRANSPORT – cały kraj

30	Mo-Bruk S.A. Korzenna 214, pow. Nowy Sącz	27.07.2017 r.	SKŁADOWISKO
31	Przedsiębiorstwo „ MONTEX ” Mariusz Czech Rudniki, Żytniów 89	12.10.2020 r. 30.06.2020 r.	DEMONTAŻ – cały kraj TRANSPORT – cały kraj
32	OFF E. Przemus M. Kurak Sp. J. , Katowice, ul. Św. Jana 13	31.12.2019 r.	TRANSPORT – cały kraj
33	Przedsiębiorstwo Usługowo- Produkcyjno-Wielobranżowe, Stefan Pawlicki , Jaśkowice 52	19.08.2020 r.	DEMONTAŻ – cały kraj
34	Usługi Ogólnobudowlane Czesław Przeździk , Biestrzykowice, ul. Główna 14c/3	30.06.2020 r.	DEMONTAŻ – cały kraj
35	Zakład Usługowy REMAT Stanisław Polowy. Krapkowice, Os. XXX-Lecia 12/92	09.02.2021 r.	DEMONTAŻ – cały kraj
36	REMONDIS Opole Sp. z o.o. w Opolu, Aleja Przyjaźni 9	20.06.2020 r.	TRANSPORT – cały kraj
37	Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Usługowo - Handlowe REMKOR S.C. Anna Wistuba, Trenczek Beata, Strzeleczyki, ul. Opolska 5	27.12.2020 r.	DEMONTAŻ – cały kraj
38	R-TRANS Robert Wojtczak, Gorzyczki, ul. Kopalniana 28A	10.03.2020 r.	TRANSPORT – cały kraj
39	Skup i Sprzedaż Surowców Wtórnych i Żłomu Usuwanie Materiałów Zawierających Azbest Jerzy Bałuszyński Boguchwałów 62	28.02.2021 r.	DEMONTAŻ – cały kraj
40	P.P.H.U. „ Sokolnicki ” Przemysław Sokolniki, Częstochowa, ul. Sucha 27	20.02.2021 r.	DEMONTAŻ – cały kraj
41	Spe-Bau Sp. z o.o. Wrocław, ul. Mielecka 21/1	24.06.2020 r.	DEMONTAŻ – cały kraj
42	Usługi Remontowo Budowlane Grzegorz Staśko , Kietrz, ul. Górska 30	10.03.2021 r.	DEMONTAŻ – cały kraj
43	Środowisko i Innowacje Sp. z o.o. Dobrów 8, Tuczepy	06.10.2015 r. 12.11.2017 r.	TRANSPORT – cały kraj SKŁADOWISKO
44	Zakład Remontowo-Budowlany TAP S.C. Piotr i Tadeusz Kozub, Namysłów, ul. Okrzei 19	22.07.2021 r.	DEMONTAŻ – cały kraj
45	Marcin Poniżniak, „ TOH PONIŻNIAK ” Wrocław, ul. Promenada 17/29	08.01.2019 r.	TRANSPORT materiałów izolacyjnych zaw. Azbest – cały kraj
46	Firma Remontowo – Budowlana „ UTIL ” Stanisław	16.11.2020 r.	DEMONTAŻ – cały kraj

	Zacłona Ryczówek, Klucze, ul. Dolna 8		
47	Veolia Usługi dla Środowiska S.A. Oddział w Krapkowicach	31.08.2017 r.	TRANSPORT – cały kraj
48	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. Konin, ul. Sulańska 11	31.01.2017 r.	SKŁADOWISKO

[wykaz sporządzono na podstawie decyzji przedłożonych w WFOŚiGW w Opolu]

Załącznik nr 3

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾

1. Nazwa miejsca/urządzenia/installacji, adres²⁾:
.....
.....
2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest - imię i nazwisko lub nazwa i adres:
.....
.....
3. Rodzaj zabudowy³⁾:
4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾:
5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾:
6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾:
7. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾:
8. Stopień pilności⁷⁾:
9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów⁸⁾:
 - a) nazwa i numer dokumentu:
 - b) data ostatniej aktualizacji:
10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów:
11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾:

.....
(podpis)

data

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.

²⁾ Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.

³⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-gospodarczy, inny.

⁴⁾ Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.

⁵⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),
- drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.

⁶⁾ Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km).

⁷⁾ Według "Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest" określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).

- ⁸⁾ Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

Załącznik nr 4

OCENA
stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Adres miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Rodzaj zabudowy¹⁾:Numer działki ewidencyjnej²⁾:Numer obrębu ewidencyjnego²⁾:Nazwa, rodzaj wyrobu³⁾:Ilość wyrobów⁴⁾:Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾:

Grupa/ nr	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
1	2	3	4
I	Sposób zastosowania azbestu		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	
3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1 000 kg/m ³)	25	
4	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV	Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15	Za zawieszonym, nieuszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	

17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	
20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V	Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stałe lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	
24	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25	Nieużytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
		SUMA PUNKTÓW OCENY	
		STOPIEŃ PILNOŚCI	

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

Stopień pilności I od 120 punktów

wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

Stopień pilności II od 95 do 115 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

Stopień pilności III do 90 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....

Oceniający

(nazwisko i imię)

.....

(miejscowość, data)

.....

Właściciel/Zarządca

(podpis)

.....

(adres lub pieczęć z adresem)

Objaśnienia:

¹⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, inny.

²⁾ Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.

³⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,

- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.

⁴⁾ Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m², m³, mb).

⁵⁾ Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena, należy wpisać "pierwsza ocena".